YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

12 päivänä joulukuuta 2006 *

Asiassa C-446/04,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Yhdistynyt kuningaskunta) on esittänyt 13.10.2004 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 22.10.2004, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Test Claimants in the FII Group Litigation

vastaan

Commissioners of Inland Revenue,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts (esittelevä tuomari), P. Kūris ja E. Juhász sekä tuomarit J. N. Cunha Rodrigues, G. Arestis, A. Borg Barthet ja M. Ilešič,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 29.11.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Test Claimants in the FII Group Litigation, edustajinaan G. Aaronson, QC, sekä barrister P. Farmer ja barrister D. Cavender, solicitor S. Whiteheadin ja solicitor M. Andersonin valtuuttamina,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään E. O'Neill, sittemmin C. Gibbs, avustajinaan G. Barling, QC, sekä barrister D. Ewart ja barrister S. Stevens,

– Irlanti, asiamiehenään D. O'Hagan, avustajinaan G. Clohessy, BL, ja A. Collins, SC,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään R. Lyal,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.4.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 43 ja EY 56 artiklan sekä eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä 23.7.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/435/ETY (EYVL L 225, s. 6) 4 artiklan 1 kohdan ja 6 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina on tiettyjä verotuksen kannalta Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvia yhtiöitä ja Commissioners of Inland Revenue (Yhdistyneen kuningaskunnan veroviranomainen) ja joka koskee yhtiöiden, jotka eivät asu tässä jäsenvaltiossa, saamien osinkojen verokohtelua.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin 90/435 4 artiklan 1 kohdan alkuperäisessä versiossa säädetään seuraavaa:

"Jos emoyhtiölle tytäryhtiönsä osakkaana jaetaan voittoa muutoin kuin tämän selvitystilaan joutumisen yhteydessä, emoyhtiön sijaintivaltion on:

– joko oltava verottamatta tätä voittoa,

– tai verotettava voittoa mutta samalla valtuutettava tämä yhtiö vähentämään veronsa määrästä tytäryhtiön tästä voitosta maksamaa veroa vastaava osuus, ja tarvittaessa määrä, jonka tytäryhtiön sijaintivaltio 5 artiklan poikkeussäännöksiä soveltaen on kantanut [lähdeverona], vastaavan kansallisen veron määrän rajoissa."

4 Kyseisen direktiivin 6 artiklan mukaan emoyhtiön sijaintijäsenvaltio ei saa kantaa lähdeveroa tämän yhtiön tytäryhtiöstään saamista voitoista.

5 Direktiivin 90/435 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Tässä direktiivissä käytetty ilmaisu ['lähdevero'] ei käsitä emoyhtiölle suoritetun voitonjaon yhteydessä maksettua tytäryhtiön sijaintijäsenvaltion yhtiöveron etukäteis- tai ennakkomaksua (précompte).

2. Tämä direktiivi ei vaikuta osinkojen [taloudellisen] kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi tai vähentämiseksi tarkoitettujen kansallisten säännösten tai sopimusmääräysten soveltamiseen, erityisesti jos säännökset tai määräykset koskevat verohyvitysten maksua osingonsaajille."

Kansallinen lainsäädäntö

6 Yhdistyneessä kuningaskunnassa voimassa olevan verolainsäädännön mukaan kyseisessä jäsenvaltiossa asuvan yhtiön ja yhtiön, joka asuu ulkomailla mutta joka

harjoittaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa sivuliikkeen tai kauppaedustajan liikkeen välityksellä kaupallista toimintaa, tilikauden aikana saamasta voitosta kannetaan yhtiövero mainitussa valtiossa.

7 Vuodesta 1973 lähtien Yhdistynyt kuningaskunta on soveltanut osittaista yhtiöveron hyvitysjärjestelmää, jonka mukaan silloin, kun kyseisessä valtiossa asuva yhtiö jakaa voittoja, kyseisen yhtiön osakkeenomistajille hyvitetään osa tämän yhtiön suorittamasta yhtiöverosta taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi. Tämä järjestelmä perustui 6.4.1999 saakka yhtäältä siihen, että voittoa jakava yhtiö maksoi yhtiöveroennakkoa, ja toisaalta siihen, että osinkoa saaville osakkeenomistajille myönnettiin ennakolta maksetun yhtiöveron hyvitys, johon liittyi Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvien saajayhtiöiden osalta vapautus yhtiöverosta sellaiselta yhtiöltä saatujen osinkojen osalta, joka asuu myös kyseisessä jäsenvaltiossa.

Yhtiöveroennakon maksaminen

8 Vuoden 1988 tulo- ja yhtiöverolain (Income and Corporation Taxes Act 1988, jäljempänä ICTA) 14 §:n, sellaisena kuin se oli pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikana, mukaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuva yhtiö, joka jakaa osinkoa osakkeenomistajilleen, on velvollinen maksamaan yhtiöveroennakkoa (advance corporation tax) jaetun voiton määrästä tai arvosta.

9 Yhtiöllä on oikeus vähentää tietyn tilikauden aikana toteutetun voitonjaon yhteydessä maksettu yhtiöveroennakko tiettyyn rajaan asti yhtiöverosta (mainstream corporation tax), joka tämän yhtiön on maksettava kyseisen tilikauden osalta. Jos yhtiön maksettavaksi tuleva yhtiövero ei ole riittävän suuri, jotta yhtiöveroennakko

voitaisiin vähentää kokonaisuudessaan, yhtiöveroennakon ylijäämä voidaan siirtää joko aiemmalle tai myöhemmälle tilikaudelle taikka tämän yhtiön tytäryhtiöille, jotka voivat vähentää sen omasta yhtiöverostaan. Yhtiöveroennakon ylijäämä voidaan siirtää ainoastaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuville tytäryhtiöille.

10 Brittiläinen konserni voi valita myös konserniverotuksen, jossa tähän konserniin kuuluvilla yhtiöillä on mahdollisuus lykätä yhtiöveroennakon maksamista siihen saakka, kun mainitun konsernin emoyhtiö jakaa osinkoa. Esillä oleva asia ei koske konserniverotusta, josta oli kyse yhdistetyissä asioissa C-397/98 ja C-410/98, Metallgesellschaft ym., 8.3.2001 annetussa tuomiossa (Kok. 2001, s. I-1727).

Maassa asuvilta yhtiöiltä osinkoa saavien maassa asuvien osakkeenomistajien tilanne

11 ICTA:n 208 §:n mukaan silloin, kun Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuva yhtiö saa osinkoa yhtiöltä, joka asuu niin ikään tässä jäsenvaltiossa, siltä ei kanneta yhtiöveroa tästä osingosta.

12 Lisäksi ICTA:n 231 §:n 1 momentin mukaan siitä, että maassa asuva yhtiö jakaa toiselle maassa asuvalle yhtiölle osinkoa, josta ensin mainittu maksaa yhtiöveroennakon, seuraa, että tälle jälkimäiselle yhtiölle myönnetään veronhyvitys, joka vastaa ensin mainitun yhtiön maksaman yhtiöveroennakon osuutta. ICTA:n 238 §:n 1 momentissa säädetään, että osingon ja tämän veronhyvityksen yhteissumma on saajayhtiölle verovapaata pääomatuloa (franked investment income eli FII).

13 Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuva yhtiö, joka on saanut toiselta siellä asuvalta yhtiöltä osinkoa, jonka jakamisesta on seurannut oikeus veronhyvitykseen, voi vähentää tämän toisen yhtiön maksaman yhtiöveroennakon yhtiöveroennakosta, joka sen on itse maksettava, kun se jakaa osinkoa omille osakkeenomistajilleen, joten kyseinen yhtiö maksaa yhtiöveroennakkoa ainoastaan yli menevältä osalta.

14 ICTA:n taulukon F mukaan luonnollinen henkilö, joka asuu Yhdistyneessä kuningaskunnassa, on velvollinen maksamaan tuloveroa osingosta, jonka se saa yhtiöltä, joka asuu kyseisessä jäsenvaltiossa. Hänellä on kuitenkin oikeus veronhyvitykseen, joka vastaa kyseisen yhtiön maksaman yhtiöveroennakon osuutta. Tämä yhtiöveron hyvitys voidaan vähentää osinkoon liittyvästä tuloverosta, jonka kyseinen henkilö on velvollinen maksamaan, tai se voidaan maksaa käteisenä, jos hyvityksen määrä ylittää tämän henkilön veron määrän.

Ulkomailla asuvilta yhtiöiltä osinkoa saavien maassa asuvien osakkeenomistajien tilanne

15 Kun Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuva yhtiö saa osinkoa yhtiöltä, joka ei asu Yhdistyneessä kuningaskunnassa, siltä kannetaan yhtiöveroa tästä osingosta.

16 Tällaisessa tapauksessa mainittua osinkoa saavalla yhtiöllä ei ole oikeutta veronhyvitykseen yhtiöveroennakkojen osalta, eikä saatua osinkoa määritellä verovapaaksi pääomatuloksi. Sitä vastoin ICTA:n 788 ja 790 §:n mukaan kyseinen yhtiö saa verosta, jonka osinkoa jakava yhtiö on maksanut asuinvaltiossaan, sellaisen hyvityksen, joka myönnetään joko Yhdistyneen kuningaskunnan voimassa olevan lainsäädännön nojalla tai sellaisen kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevan sopimuksen (jäljempänä verosopimus) nojalla, jonka Yhdistynyt kuningaskunta on tehnyt tämän toisen valtion kanssa.

17 Tämä hyvitys muodostuu siitä, että kansallisen lainsäädännön mukaan osinkoa saava maassa asuva yhtiö voi vähentää yhtiöverosta, jonka se on velvollinen maksamaan osingosta, lähdeverot, jotka on peritty tästä ulkomailla asuvan yhtiön jakamasta osingosta. Jos tällä maassa asuvalla yhtiöllä on joko suoraan tai välillisesti hallussaan, tai jos se on sellaisen yhtiön tytäryhtiö, jolla on suoraan tai välillisesti hallussaan vähintään 10 prosenttia osinkoa jakavan yhtiön äänivallasta, tämä hyvitys ulottuu taustalla olevaan ulkomaiseen yhtiöveroon, joka on maksettu voitoista, joista osinko on jaettu. Tämä ulkomainen vero voidaan vähentää ainoastaan siihen yhtiöveron määrään asti, joka Yhdistyneessä kuningaskunnassa olisi maksettava kyseessä olevasta tulosta.

18 Yhdistyneen kuningaskunnan tekemien verosopimusten nojalla sovelletaan vastaavanlaisia määräyksiä.

19 Maassa asuvan yhtiön on maksettava yhtiöveroennakkoa siltä osin kuin se itse jakaa osinkoa omille osakkeenomistajilleen.

20 Sen mahdollisuuden osalta, että tällaisesta osingonjaosta maksettu yhtiöveroennakko vähennetään yhtiöverosta, jonka mainittu maassa asuva yhtiö on velvollinen maksamaan, se, että tällainen maassa asuva yhtiö saa osinkoa ulkomailla asuvalta yhtiöltä, voi johtaa yhtiöveroennakon ylijäämään kahdesta syystä.

21 Kuten tämän tuomion 16 kohdassa todettiin, ulkomailla asuvan yhtiön osingonjaosta ei yhtäältä seuraa sellaista yhtiöveron hyvitystä, joka voitaisiin vähentää yhtiöveroennakosta, joka maassa asuvan yhtiön on maksettava, kun se jakaa osinkoa omille osakkeenomistajilleen.

22 Toisaalta kun maassa asuva yhtiö saa hyvityksen sen veron osalta, jonka kyseinen ulkomailla asuva yhtiö on maksanut ulkomailla, mainitun veron vähentäminen maksettavasta yhtiöverosta pienentää maassa asuvan yhtiön osalta sitä yhtiöveron määrää, josta voidaan vähentää yhtiöveroennakko.

FID-järjestelmä

23 Maassa asuva yhtiö, joka saa osinkoa ulkomailla asuvalta yhtiöltä, on voinut 1.7.1994 lähtien valita, että silloin, kun se jakaa osinkoa omille osakkeenomistajilleen, kyseistä osinkoa pidetään ulkomaisena osinkotulona (foreign income dividend eli FID), josta on maksettava yhtiöveroennakkoa mutta josta kyseinen yhtiö voi vaatia yhtiöveroennakon ylijäämän palauttamista, jos FID:nä pidettävä tulo saavuttaa tosiasiallisesti saadun ulkomaisen osingon tason.

24 Yhtiöveroennakko on maksettava 14 päivän kuluessa siitä vuosineljänneksestä, jona osinko jaettiin, kun taas yhtiöveroennakon ylijäämä on palautettava, kun maassa asuvalle yhtiölle syntyy velvollisuus yhtiöveron maksamiseen, eli silloin, kun on kulunut yhdeksän kuukautta tilikauden päättymisestä.

25 Silloin kun osinko, jota pidetään FID:nä, maksetaan osakkeenomistajalle, joka on luonnollinen henkilö, kyseisellä henkilöllä ei ole enää oikeutta yhtiöveron hyvitykseen, vaan tuloverotuksessa katsotaan, että hän on saanut tuloa, jota on verotettu alimman verokannan mukaan. Verosta vapautetuilla osakkeenomistajilla, kuten brittiläisillä eläkerahastoilla, jotka saavat FID:tä, ei myöskään ole oikeutta yhtiöveron hyvitykseen.

26 Yhtiöveroennakkojärjestelmä, FID-järjestelmä mukaan lukien, lakkautettiin 6.4.1999 lähtien toteutettujen osingonjakojen osalta.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

27 Pääasiassa on kyse verovapaata pääomatuloa koskevasta ryhmäkanteesta (Franked Investment Income Group Litigation), joka muodostuu useista vaatimuksista, joita Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvat yhtiöt, joilla on osakeomistuksia toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa asuvissa yhtiöissä, ovat esittäneet High Court of Justice (England & Wales), Chancery Divisionissa.

28 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esillä olevaa ennakkoratkaisupyyntöä varten "koetapauksiksi" valitsemat tapaukset koskevat vaatimuksia, joita ovat esittäneet Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvat yhtiöt, jotka ovat osa British American Tobacco -konsernia (BAT, jäljempänä pääasian kantajat). Konsernin johdossa oli emoyhtiö, joka suoraan tai välillisesti omisti kokonaan tiettyjä muita yhtiöitä, jotka puolestaan omistivat itse kokonaan Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen eri jäsenvaltioihin sekä kolmansiin maihin sijoittautuneita yhtiöitä.

29 Nämä koetapaukset koskevat ensinnäkin osinkoja, joita kyseiset ulkomailla asuvat yhtiöt jakoivat pääasian kantajille 30.9.1973 päättyneestä tilikaudesta alkaen ja ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyn päätöksen mukaan ainakin siihen saakka, kun kyseinen päätös tehtiin, toiseksi osinkoja, joita BAT-konsernin emoyhtiö jakoi osakkeenomistajilleen samasta tilikaudesta alkaen 31.3.1999 saakka, kolmanneksi yhtiöveroennakkoja, joita pääasian kantajat maksoivat mainitusta tilivuodesta alkaen 14.4.1999 saakka, ja neljänneksi FID:nä pidettyjä osinkoja, joita maksettiin 30.9.1994–30.9.1997.

30 Pääasian kantajat vaativat palautusta ja/tai korvausta kustannuksista, joita on aiheutunut siitä, että niihin on sovellettu Yhdistyneessä kuningaskunnassa voimassa olevaa lainsäädäntöä muun muassa seuraavilta osin:

– saaduista ulkomaisista osingoista maksettu yhtiövero ja tähän veroon sovelletut erilaiset hyvitykset, joita olisi voitu käyttää muissa veroissa tai jotka olisi voitu siirtää vähennettäväksi muista veroista, jos tällaista yhtiöveroa ei olisi tarvinnut maksaa;

– yhtiöveroennakko, joka on maksettu pääasian kantajien osakkeenomistajille ulkomaisten osinkojen perusteella jaetuista rahamääristä, siltä osin kuin jäljelle jäi ylijäämää;

– tässä jälkimmäisessä tapauksessa se, että kyseessä olevia rahamääriä ei ole voitu käyttää yhtiöveroennakon maksamisen ja sen ajankohdan, jolloin yhtiöveroennakko vähennettiin yhtiöverosta, välisenä aikana;

– FID:nä pidettävien osinkojen jakamisen osalta se, että yhtiöveroennakkona maksettuja rahamääriä ei ole voitu käyttää yhtiöveroennakon maksamisen ja sen palauttamisen välisenä aikana, ja ylimääräiset rahamäärät, joita pääasian kantajien oli maksettava osakkeenomistajilleen hyvittääkseen sen, että kyseisille osakkeenomistajille ei myönnetty veronhyvitystä.

31 Näissä olosuhteissa High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko EY 43 tai EY 56 artiklan vastaista, että jäsenvaltio pitää voimassa ja soveltaa säännöksiä, joiden nojalla yhtiöverosta vapautetaan osingot, jotka tässä jäsenvaltiossa asuva yhtiö (maassa asuva yhtiö) saa muilta maassa asuvilta yhtiöiltä, ja joiden nojalla osingoista, jotka maassa asuva yhtiö saa muissa jäsenvaltioissa asuvilta yhtiöiltä (ulkomailla asuvat yhtiöt), kannetaan yhtiöveroa

(sen jälkeen kun kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi on myönnetty hyvitys kyseisistä osingoista mahdollisesti maksettavasta lähdeverosta ja tietyin edellytyksin niistä veroista, jotka ulkomailla asuvat yhtiöt ovat maksaneet voitoistaan siinä maassa, jossa ne asuvat)?

2) Kun jäsenvaltion järjestelmässä tietyissä tilanteissa peritään yhtiöveroennakkoa osingoista, jotka maassa asuva yhtiö jakaa osakkeenomistajilleen, ja myönnetään näistä osingoista yhtiöveron hyvitys tässä jäsenvaltiossa asuville osakkeenomistajille, onko EY 43 tai EY 56 artiklan tai [direktiivin 90/435] 4 artiklan 1 kohdan tai 6 artiklan vastaista, että jäsenvaltio pitää voimassa ja soveltaa säännöksiä, joiden nojalla maassa asuva yhtiö voi jakaa osinkoja osakkeenomistajilleen joutumatta maksamaan yhtiöveroennakkoa sikäli kuin se on saanut osinkoja kyseisessä jäsenvaltiossa asuvilta yhtiöiltä (joko suoraan tai muiden kyseisessä jäsenvaltiossa asuvien yhtiöiden välityksellä) mutta joiden nojalla maassa asuva yhtiö ei voi jakaa osinkoja osakkeenomistajilleen joutumatta maksamaan yhtiöveroennakkoa sikäli kuin se on saanut osinkoja ulkomailla asuvilta yhtiöiltä?

3) Onko edellä toisessa kysymyksessä mainittujen yhteisön oikeuden säännösten ja määräysten vastaista, että jäsenvaltio pitää voimassa ja soveltaa säännöksiä, joissa säädetään, että maksettu yhtiöveroennakko voidaan vähentää yhtiöverosta, joka osinkoa jakavan yhtiön ja muiden konsernin yhtiöiden, jotka asuvat kyseisessä jäsenvaltiossa, on maksettava voitoistaan kyseisessä jäsenvaltiossa,

a) mutta joissa ei säädetä minkäänlaisesta maksetun yhtiöveroennakon hyvityksestä (kuten yhtiöveroennakon palautuksesta) sellaisten voittojen osalta, jotka konsernin ulkomailla asuvat yhtiöt ovat tehneet joko kyseisessä jäsenvaltiossa tai muissa jäsenvaltioissa, ja/tai

b) joiden nojalla mitkä tahansa hyvitykset, jotka maassa asuva yhtiö saa kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi, alentavat sitä maksettavaa yhtiöveroa, josta maksettu yhtiöveroennakko voidaan vähentää?

4) Kun jäsenvaltiossa on voimassa säännöksiä, joiden nojalla maassa asuvat yhtiöt voivat tietyissä tilanteissa niin valitessaan saada takaisin osakkeenomistajilleen jakamistaan osingoista maksamansa yhtiöveroennakon sikäli kuin maassa asuvat yhtiöt ovat saaneet osingot ulkomailla asuvilta yhtiöiltä (mukaan lukien tässä tarkoituksessa yhtiöt, jotka asuvat kolmansissa maissa), onko EY 43 tai EY 56 artiklan tai [direktiivin 90/435] 4 artiklan 1 kohdan tai 6 artiklan vastaista, että kyseisten säännösten nojalla

a) maassa asuvien yhtiöiden on maksettava yhtiöveroennakko ja vaadittava myöhemmin sen palauttamista ja

b) maassa asuvien yhtiöiden osakkeenomistajat eivät voi saada yhtiöveron hyvitystä, jonka ne olisivat saaneet sellaiselta maassa asuvalta yhtiöltä saamastaan osingosta, joka ei itse ollut saanut osinkoja ulkomailla asuvilta yhtiöiltä?

5) Kun jäsenvaltio on antanut ensimmäisessä ja toisessa kysymyksessä kuvaillut säännökset ennen 31.12.1993 ja kun se on tämän ajankohdan jälkeen antanut neljännessä kysymyksessä kuvaillut säännökset ja jos nämä jälkimmäiset säännökset ovat EY 56 artiklassa kielletty rajoitus, onko tätä rajoitusta pidettävä sellaisena uutena rajoituksena, jota ei vielä ollut olemassa 31.12.1993?

6) Mikäli jokin ensimmäisessä, toisessa, kolmannessa, neljännessä tai viidennessä kysymyksessä kuvatuista säännöksistä on vastoin jotakin näissä kysymyksissä mainituista yhteisön säännöksistä ja määräyksistä ja kun maassa asuva yhtiö tai saman konsernin muut yhtiöt esittävät kyseisten rikkomisten osalta seuraavia vaatimuksia:

a) vaatimus palauttaa yhtiövero, joka on ensimmäisessä kysymyksessä kuvatussa tilanteessa kannettu lainvastaisesti

b) vaatimus myöntää ne vähennykset, joita on haettu sellaisesta yhtiöverosta, joka on ensimmäisessä kysymyksessä kuvatussa tilanteessa kannettu lainvastaisesti, (tai vaatimus korvata tällaisten vähennysten myöntämättä jättäminen)

c) vaatimus palauttaa (tai korvata) yhtiöveroennakko, jota ei yhtiön maksettavana olleesta yhtiöverosta voitu vähentää tai muulla tavalla hyvittää ja jota ei olisi maksettu (tai joka olisi hyvitetty), mikäli yhteisön säännöksiä ja määräyksiä ei olisi rikottu

d) vaatimus, joka perustuu sen tilanteen osalta, että yhtiöveroennakko on vähennetty yhtiöverosta, siihen, että kyseessä olevaa rahamäärää ei ole voitu käyttää yhtiöveroennakon maksamisen ja kyseisen vähennyksen välisenä aikana

e) vaatimus palauttaa yhtiön tai konsernin toisen yhtiön maksama yhtiövero, kun jokin näistä yhtiöistä tuli yhtiöverovelvolliseksi luopuessaan muista vähennyksistä voidakseen vähentää maksettavanaan olleen yhtiöveroennakon maksettavanaan olleesta yhtiöverosta (jolloin yhtiöveroennakon vähentämiselle asetettujen rajoitusten takia yhtiöverosta on maksettava jäännösveroa)

f) vaatimus, joka perustuu siihen, että kyseessä olevaa rahamäärää ei ole voitu käyttää, koska yhtiövero on maksettu tavanomaista aikaisemmin, tai vaatimus hyvityksistä, jotka jäivät edellä e alakohdassa kuvatussa tilanteessa saamatta

g) maassa asuvan yhtiön esittämä vaatimus maksaa (tai korvata) yhtiöveroennakon ylijäämä, jonka kyseinen yhtiö on luovuttanut toiselle konsernin yhtiölle ja joka jäi vähentämättä, kun tämä toinen yhtiö myytiin, pilkottiin tai asetettiin selvitystilaan

h) vaatimus, joka perustuu sen tilanteen osalta, että yhtiöveroennakko on maksettu mutta myöhemmin vaadittu palautettavaksi neljännessä kysymyksessä kuvailtujen säännösten ja määräysten nojalla, siihen, että kyseessä olevaa rahamäärää ei ole voitu käyttää yhtiöveroennakon maksamisen ja sen päivän, jona sitä vaadittiin palautettavaksi, välisenä aikana

i) vaatimus korvauksesta, kun maassa asuva yhtiö päätti vaatia yhtiöveroennakon palauttamista neljännessä kysymyksessä kuvaillun järjestelmän nojalla ja hyvitti osakkeenomistajilleen sen, etteivät nämä voineet saada yhtiöveron hyvitystä, korottamalla osingon määrää,

onko kutakin edellä esitettyä vaatimusta pidettävä

– aiheettomasti perittyjen summien palauttamisvaatimuksena, joka seuraa edellä mainittujen yhteisön säännösten ja määräysten rikkomisesta ja liittyy siihen vai

– sellaisena hyvitys- tai vahingonkorvausvaatimuksena, joiden osalta [yhdistetyissä asioissa C-46/93 ja C-48/93, Brasserie du Pêcheur ja Factortame, 5.3.1996 annetussa tuomiossa, Kok. 1996, s. I-1029] asetettujen edellytysten on täytyttävä vai

– vaatimuksena maksaa sellainen rahamäärä, joka vastaa perusteettomasti evättyä etua?

7) Mikäli johonkin kuudennen kysymyksen osaan vastataan siten, että kyse on vaatimuksesta maksaa sellainen rahamäärä, joka vastaa perusteettomasti evättyä etua,

a) seuraako tällainen vaatimus edellä mainituissa yhteisön säännöksissä ja määräyksissä myönnetystä oikeudesta ja liittyykö se tähän oikeuteen vai

b) onko [edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Brasserie du Pêcheur ja Factortame] annetussa tuomiossa vahingonkorvauksille asetettujen edellytysten täytyttävä, vai

c) onko joidenkin muiden edellytysten täytyttävä?

8) Vaikuttaako kuudenteen tai seitsemänteen kysymykseen annettaviin vastauksiin se, esitetäänkö kuudennessa kysymyksessä mainitut vaatimukset kansallisen oikeuden nojalla palautusvaatimuksina vai esitetäänkö ne tai onko ne esitettävä vahingonkorvausvaatimuksina?

9) Millaisia ohjeita yhteisöjen tuomioistuin katsoo tarpeelliseksi antaa käsiteltävänä olevassa asiassa siitä, mitä seikkoja kansallisen tuomioistuimen olisi otettava huomioon selvittäessään, onko kyse [edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Brasserie du Pêcheur ja Factortame] annetussa tuomiossa tarkoitetusta riittävän ilmeisestä rikkomisesta, ja selvittäessään erityisesti sitä, onko rikkominen anteeksiannettava, kun otetaan huomioon merkityksellisten yhteisön säännösten ja määräysten tulkintaa koskeva yhteisöjen tuomioistuimen tämänhetkinen oikeuskäytäntö, tai selvittäessään sitä, onko tietyssä tapauksessa olemassa sellainen riittävä syy-yhteys, jota voidaan pitää kyseisessä tuomiossa tarkoitettuna 'välittömänä syy-yhteytenä'?"

32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että EY 57 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että suhteissa kolmansiin maihin sellaista pääomien vapaan liikkuvuuden rajoitusta, joka on voimassa 31.12.1993, ei voida pitää EY 56 artiklan vastaisena. Se katsoo, että koska kolme ensimmäistä kysymystä koskevat tätä ajankohtaa edeltäneitä säännöksiä, kyseisten kysymysten laajuus rajoittuu Euroopan yhteisön sisäisiin tilanteisiin. Koska neljäs ja viides kysymys liittyvät kyseisen ajankohdan jälkeen annettuihin säännöksiin, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan nämä kysymykset koskevat EY 56 artiklan soveltamisen osalta sekä yhteisön sisäisiä tilanteita että kolmansiin maihin liittyviä tilanteita.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisessä kysymyksessään, onko EY 43 ja EY 56 artiklan kanssa ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan yhtiöverosta vapautetaan osingot, jotka tässä jäsenvaltiossa asuva yhtiö saa toiselta myös tässä valtiossa asuvalta yhtiöiltä (jäljempänä kotimaiset osingot), vaikka

kyseinen jäsenvaltio kantaa yhtiöveroa osingoista, joita siellä asuva yhtiö saa muussa valtiossa asuvalta yhtiöltä (jäljempänä ulkomaiset osingot), ja hyvittää tässä jälkimmäisessä tapauksessa osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossa perityn lähdeveron sekä – kun osinkoa saavalla maassa asuvalla yhtiöllä on joko suoraan tai välillisesti hallussaan vähintään 10 prosenttia osinkoa jakavan yhtiön äänivallasta – yhtiöveron, jonka osinkoa jakava yhtiö on maksanut voitoista, joista osinko on jaettu.

34 Pääasian kantajien mukaan tällainen kansallinen lainsäädäntö on ristiriidassa EY 43 ja EY 56 artiklan kanssa, koska yhtäältä sillä voidaan saada maassa asuvat yhtiöt luopumaan perustamasta tytäryhtiöitä muihin jäsenvaltioihin tai sijoittamasta muissa jäsenvaltioissa asuviin yhtiöihin ja koska toisaalta kyseistä lainsäädäntöä ei voida perustella ulkomaisia osinkoja koskevan tilanteen ja kotimaisia osinkoja koskevan tilanteen erilaisuudella eikä tavoitteella varmistaa kansallisen verojärjestelmän johdonmukaisuus.

35 Aluksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan välitön verotus kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, mutta jäsenvaltioiden on tätä toimivaltaansa käyttäessään noudatettava yhteisön oikeutta (ks. mm. asia C-35/98, Verkooijen, tuomio 6.6.2000, Kok. 2000, s. I-4071, 32 kohta; em. yhdistetyt asiat Metallgesellschaft ym., tuomion 37 kohta ja asia C-471/04, Keller Holding, tuomio 23.2.2006, Kok. 2006, s. I-2107, 28 kohta).

36 Tältä osin on todettava, että kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan maassa asuvan yhtiön saamista osingoista kannetaan veroa, jonka osalta määräytymisperuste ja myös mahdollisuus vähentää tästä verosta osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossa maksettu vero riippuvat siitä, ovatko osingot kotimaisia vai eivät, sekä siitä, kuinka suuren osan osinkoja saava yhtiö omistaa osinkoa jakavasta yhtiöstä, voi kuulua sekä sijoittautumisvapauteen liittyvän EY 43 artiklan että pääomien vapaaseen liikkuvuuteen liittyvän EY 56 artiklan soveltamisalaan.

37 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa "koetapauksiksi" valitut tapaukset liittyvät yhtiöihin, jotka asuvat Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja jotka ovat saanet osinkoa kokonaan omistamiltaan ulkomailla asuvilta yhtiöiltä. Koska kyse on osuudesta, joka antaa omistajalleen selvän vaikutusvallan yhtiön päätöksiin ja mahdollisuuden määrätä yhtiön toiminnasta, sovelletaan sijoittautumisvapautta koskevia EY:n perustamissopimuksen määräyksiä (asia C-251/98, Baars, tuomio 13.4.2000, Kok. 2000, s. I-2787, 21 ja 22 kohta; asia C-436/00, X ja Y, tuomio 21.11.2002, Kok. 2002, s. I-10829, 37 ja 66–68 kohta ja asia C-196/04, Cadbury Schweppes ja Cadbury Schweppes Overseas, tuomio 12.9.2006, Kok. 2006, s. I-7995, 31 kohta).

38 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 33 kohdassa, yhteisöjen tuomioistuimessa ei ole esitetty, millaisesta osakeomistuksesta mainitun oikeusriidan muiden osapuolten osalta on kyse. On siis mahdollista, että kyseinen oikeusriita koskee myös kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön vaikutusta niiden maassa asuvien yhtiöiden tilanteeseen, jotka ovat saaneet osinkoa sellaisen osuuden perusteella, joka ei anna niille selvää vaikutusvaltaa osinkoa jakavan yhtiön päätöksiin eikä mahdollisuutta määrätä yhtiön toiminnasta. Tätä lainsäädäntöä on näin ollen tarkasteltava myös perustamissopimuksen pääomien vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten valossa.

Sijoittautumisvapaus

39 Ensinnäkin pääasian kantajien tilanteen osalta on muistutettava, että sijoittautumisvapaus, joka EY 43 artiklassa tunnustetaan jäsenvaltioiden kansalaisille ja joka sisältää oikeuden ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeuden perustaa ja johtaa yrityksiä niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen kansalaisia, sisältää EY 48 artiklan mukaan niiden jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustettujen yhtiöiden, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on yhteisön alueella, oikeuden harjoittaa toimintaansa kyseisessä jäsenvaltiossa tytäryhtiön, sivuliikkeen

tai kauppaedustajan liikkeen välityksellä (ks. mm. asia C-307/97, Saint-Gobain ZN, tuomio 21.9.1999, Kok. 1999, s. I-6161, 35 kohta; asia C-446/03, Marks & Spencer, tuomio 13.12.2005, Kok. 2005, s. I-10837, 30 kohta ja em. asia Cadbury Schweppes ja Cadbury Schweppes Overseas, tuomion 41 kohta).

40 Yhtiöiden osalta on todettava, että niiden EY 48 artiklassa tarkoitettua kotipaikkaa tarvitaan määrittelemään se yhteys, joka liittää ne tietyn valtion oikeusjärjestykseen samalla tavalla kuin kansalaisuus on osoituksena luonnollisten henkilöiden yhteydestä valtioonsa. Sen hyväksyminen, että sijoittautumisjäsenvaltio voisi pelkästään sillä perusteella, että jonkin yhtiön kotipaikka sijaitsee jossakin toisessa jäsenvaltiossa, vapaasti kohdella sitä eri tavalla, tekisi EY 43 artiklan sisällyksettömäksi (ks. vastaavasti asia 270/83, komissio v. Ranska, tuomio 28.1.1986, Kok. 1986, s. 273, Kok. Ep. VII, s. 407, 18 kohta; asia C-330/91, Commerzbank, tuomio 13.7.1993, Kok. 1993, s. I-4017, Kok. Ep. XIV, s. I-309, 13 kohta; em. yhdistetyt asiat Metallgesellschaft ym., tuomion 42 kohta ja em. asia Marks & Spencer, tuomion 37 kohta). Sijoittautumisvapauden tarkoituksena on siten varmistaa se, että muista jäsenvaltioista tulevia kohdellaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa samalla tavalla kuin sen omia kansalaisia, siten, että yhtiöiden kotipaikkaan perustuva syrjintä kielletään (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Ranska, tuomion 14 kohta ja em. asia Saint-Gobain ZN, tuomion 35 kohta).

41 Pääasiassa on kyse siitä, että maassa asuvan yhtiön, joka saa osinkoa toiselta yhtiöltä, jonka äänivallasta sillä on joko suoraan tai välillisesti hallussaan vähintään 10 prosenttia, osalta kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä säädetään erilaisesta verotuksellisesta kohtelusta sen mukaan, ovatko saadut osingot peräisin yhtiöstä, joka asuu myös Yhdistyneessä kuningaskunnassa, vai yhtiöstä, joka asuu toisessa jäsenvaltiossa. Ensimmäisessä tapauksessa saadut osingot ovat nimittäin vapautettuja yhtiöverosta, kun taas toisessa tapauksessa niistä kannetaan mainittu vero, mutta niiden perusteella on oikeus vähentää lähdevero, joka on peritty osingonjaon yhteydessä osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossa, ja yhtiövero, jonka osinkoa jakava yhtiö on maksanut voitoista, joista osinko on jaettu.

42 Pääasian kantajien mukaan se, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa voimassa olevan lainsäädännön mukaan maassa asuvaan yhtiöön, joka saa osinkoa, sovelletaan vapautusjärjestelmää, kun kyse on kotimaisista osingoista, ja hyvitysjärjestelmää, kun kyse on ulkomaisista osingoista, johtaa siihen, että ulkomaisia osinkoja kohdellaan verotuksellisesti epäedullisemmin kuin kotimaisia osinkoja.

43 On todettava ensinnäkin, että jäsenvaltiolla, joka pyrkii välttämään tai vähentämään jaetun voiton ketjuverotusta, on käytettävissään useita järjestelmiä. Nämä järjestelmät eivät välttämättä johda osinkoa saavan osakkeenomistajan kannalta samaan lopputulokseen. Siten vapautusjärjestelmässä osinkoa saava osakkeenomistaja ei lähtökohtaisesti maksa veroa saadusta osingosta, ja näin on riippumatta siitä, mitä verokantaa osinkoa jakavan yhtiön osalta sovelletaan voittoihin, joista osinko on jaettu, ja siitä, kuinka paljon osinkoa jakava yhtiö on tosiasiassa maksanut tätä veroa. Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa hyvitysjärjestelmässä osakkeenomistaja voi sitä vastoin vähentää saamistaan osingoista maksamastaan verosta ainoastaan sen veron, joka osinkoa jakavan yhtiön on tosiasiassa pitänyt maksaa voitoista, joista osinko on jaettu, ja joka voidaan vähentää ainoastaan sen veron määrän rajoissa, joka tämän osakkeenomistajan on maksettava.

44 Sellaisen osingon osalta, jonka jäsenvaltiossa asuvalle emoyhtiölle jakaa toisessa jäsenvaltiossa asuva yhtiö, jonka pääomasta tällä emoyhtiöllä on vähintään 25 prosentin osuus, direktiivin 90/435 4 artiklan 1 kohdassa jätetään nimenomaisesti jäsenvaltioiden päätettäväksi, soveltavatko ne vapautusjärjestelmää vai hyvitysjärjestelmää. Siinä nimittäin säädetään, että jos tytäryhtiö jakaa tällaiselle emoyhtiölle voittoa muutoin kuin tytäryhtiön selvitystilaan joutumisen yhteydessä, emoyhtiön sijaintivaltion on joko oltava verottamatta tätä voittoa tai verotettava voittoa, mutta samalla valtuutettava tämä yhtiö vähentämään veronsa määrästä tytäryhtiön tästä voitosta maksamaa veroa vastaava osuus, ja tarvittaessa määrä, jonka tytäryhtiön sijaintivaltio on perinyt lähdeverona, vastaavan kansallisen veron määrän rajoissa.

45 Jäsenvaltioiden on kuitenkin, kun ne järjestävät verojärjestelmäänsä ja erityisesti kun ne ottavat käyttöön järjestelyn ketjuverotuksen tai taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tai vähentämiseksi, noudatettava yhteisön oikeudesta johtuvia vaatimuksia, ja etenkin niitä vaatimuksia, joista määrätään liikkumisvapauksiin liittyvissä perustamissopimuksen määräyksissä.

46 Oikeuskäytännöstä ilmenee täten, että olipa ketjuverotuksen tai taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tai vähentämiseksi hyväksytty järjestely millainen tahansa, perustamissopimuksessa taattujen liikkumisvapauksien kanssa on ristiriidassa se, että jäsenvaltio kohtelee ulkomaisia osinkoja epäedullisemmin kuin kotimaisia osinkoja, jollei erilainen kohtelu koske tilanteita, jotka eivät ole objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa, tai jollei se ole perusteltu yleistä etua koskevista pakottavista syistä (ks. vastaavasti asia C-315/02, Lenz, tuomio 15.7.2004, Kok. 2004, s. I-7063, 20–49 kohta ja asia C-319/02, Manninen, tuomio 7.9.2004, Kok. 2004, s. I-7477, 20–55 kohta). Samoin jäsenvaltioille direktiivissä 90/435 annettujen mahdollisuuksien osalta yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että kyseisiä mahdollisuuksia on käytettävä vain perustamissopimuksen perustavanlaatuisia määräyksiä, muun muassa sijoittautumisvapauteen liittyviä määräyksiä, noudattaen (em. asia Keller Holding, tuomion 45 kohta).

47 Sen osalta, voiko jäsenvaltio soveltaa kotimaisiin osinkoihin vapautusjärjestelmää, vaikka se soveltaa ulkomaisiin osinkoihin hyvitysjärjestelmää, on täsmennettävä, että kunkin jäsenvaltion asiana on järjestää voitonjakoa koskeva verotusjärjestelmänsä yhteisön oikeutta noudattaen ja määrittää muun muassa veron määräytymisperuste ja verokanta, joita sovelletaan osinkoa jakavaan yhtiöön ja/tai osinkoa saavaan osakkeenomistajaan siltä osin kuin nämä ovat verovelvollisia kyseisessä jäsenvaltiossa.

48 Yhteisön oikeudessa ei siis lähtökohtaisesti kielletä sitä, että jäsenvaltio välttää maassa asuvan yhtiön saamien osinkojen ketjuverotuksen soveltamalla sääntöjä,

joissa nämä osingot vapautetaan verosta silloin, kun maassa asuva yhtiö jakaa kyseiset osingot, mutta välttää mainittujen osinkojen ketjuverotuksen hyvitysjärjestelmän avulla silloin, kun kyseiset osingot jakaa ulkomailla asuva yhtiö.

49 Jotta hyvitysjärjestelmän soveltaminen olisi tällaisessa tilanteessa sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa, on ensinnäkin tärkeää, että ulkomaisiin osinkoihin ei sovelleta kyseisessä jäsenvaltiossa korkeampaa verokantaa kuin kotimaisiin osinkoihin.

50 Lisäksi tämän jäsenvaltion on vältettävä ulkomaisten osinkojen ketjuverotusta vähentämällä ulkomailla asuvan osinkoa jakavan yhtiön maksama vero maassa asuvaan saajayhtiöön sovellettavasta verosta tämän veron määrän rajoissa.

51 Kun siis voitoista, joista ulkomainen osinko on jaettu, kannetaan osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossa vero, joka on osingon saavan yhtiön sijaintivaltiossa kannettavaa veroa pienempi, saajayhtiön sijaintivaltion on myönnettävä veronhyvitys, joka vastaa kokonaismäärältään veroa, jonka osinkoa jakava yhtiö on maksanut asuinjäsenvaltiossaan.

52 Sitä vastoin silloin, kun näistä voitoista kannetaan osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossa vero, joka on osingon saavan yhtiön asuinvaltiossa kannettavaa veroa korkeampi, viimeksi mainitulla jäsenvaltiolla on velvollisuus myöntää veronhyvitys ainoastaan osingon saavan yhtiön maksettavaksi tulevan yhtiöveron määrän rajoissa. Sen ei tarvitse palauttaa erotusta eli osinkoa jakavan yhtiön asuinjäsenvaltiossa maksettua rahamäärää siltä osin kuin se ylittää osingon saavan yhtiön asuinjäsenvaltiossa maksettavan veron määrän.

53 Tässä yhteydessä pelkästään sitä seikkaa, että vapautusjärjestelmään verrattuna hyvitysjärjestelmästä aiheutuu verovelvollisille ylimääräisiä hallinnollisia rasituksia, koska verovelvollisten on osoitettava, mikä on osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossa tosiasiassa maksetun veron määrä, ei voida pitää sijoittautumisvapauden vastaisena erilaisena kohteluna, koska ulkomaisia osinkoja saaviin maassa asuviin yhtiöihin kohdistuvat erityiset hallinnolliset rasitukset liittyvät luonnostaan veronhyvitysjärjestelmän toimintaan.

54 Pääasian kantajat huomauttavat kuitenkin, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa voimassa olevan lainsäädännön nojalla tapauksessa, jossa jaetaan kotimaisia osinkoja, kyseiset osingot ovat ne saavan yhtiön osalta yhtiöverosta vapautettuja riippumatta osinkoa jakavan yhtiön maksamasta verosta eli myös silloin, kun osinkoa jakava yhtiö ei saamiensa vähennysten johdosta ole velvollinen maksamaan veroa tai maksaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa sovellettavan nimellisverokannan mukaista yhtiöveroa pienempää yhtiöveroa.

55 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ei kiistä tätä, mutta se väittää kuitenkin, että osinkoa jakaviin yhtiöihin ja osinkoa saaviin yhtiöihin sovelletaan erisuuruisia veroja ainoastaan verrattain poikkeuksellisissa tilanteissa, joista pääasiassa ei ole kyse.

56 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa, onko verokanta todella sama ja onko niin, että erisuuruisia veroja sovelletaan ainoastaan tietyissä tapauksissa sen vuoksi, että veron määräytymisperuste on muuttunut tiettyjen poikkeuksellisten vähennysten johdosta.

57 Tästä seuraa, että se, että pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön yhteydessä kotimaisiin osinkoihin sovelletaan vapautusjärjestelmää ja ulkomaisiin osinkoihin hyvitysjärjestelmää, ei ole ristiriidassa EY 43 artiklassa vahvistetun

sijoittautumisvapauden periaatteen kanssa, kunhan ulkomaisiin osinkoihin sovellettava verokanta ei ole korkeampi kuin kotimaisiin osinkoihin sovellettava verokanta ja kunhan veronhyvitys on osinkoa saavan yhtiön asuinvaltiossa sovellettavan veron määrän rajoissa vähintään yhtä suuri kuin osinkoa jakavan yhtiön sijaintivaltiossa maksettu veron määrä.

Pääomien vapaa liikkuvuus

58 Toiseksi niiden maassa asuvien yhtiöiden osalta, jotka ovat saaneet osinkoa yhtiöltä, jonka äänivallasta niillä on hallussaan vähintään 10 prosenttia, mutta joille tämä omistusosuus ei anna selvää vaikutusvaltaa kyseisen yhtiön päätöksiin eikä mahdollisuutta määrätä sen toiminnasta, on todettava, että myös näihin yhtiöihin sovelletaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa yhtäältä vapautusjärjestelmää, kun ne saavat kotimaisia osinkoja, ja toisaalta hyvitysjärjestelmää, kun kyse on ulkomaisista osingoista.

59 Pääasian kantajien mukaan kyse on erilaisesta kohtelusta, jolla Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvat yhtiöt saadaan luopumaan sijoittamasta muissa jäsenvaltioissa asuviin yhtiöihin, ja pääomien vapaaseen liikkuvuuteen liittyvän EY 56 artiklan rikkomisesta, koska tälle erilaiselle kohtelulle ei ole objektiivisia perusteluja.

60 Tältä osin riittää, kun korostetaan, että kuten tämän tuomion 47–56 kohdassa todettiin, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella lainsäädännöllä ei syrjitä ulkomaisia osinkoja saavia yhtiöitä. Näin ollen tämän tuomion 57 kohdassa esitetty päätelmä pätee myös pääomien vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten osalta.

61 Niiden maassa asuvien yhtiöiden osalta, jotka ovat saaneet osinkoa yhtiöltä, jonka äänivallasta niillä on hallussaan alle 10 prosenttia, pääasiassa kyseessä olevasta kansallisesta lainsäädännöstä ilmenee, että kotimaiset osingot ovat vapautettuja yhtiöverosta, kun taas ulkomaisista osingoista kannetaan kyseinen vero, ja niiden perusteella on oikeus ainoastaan hyvitykseen lähdeverosta, joka on mahdollisesti peritty näistä samoista osingoista osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossa.

62 Tältä osin on todettava ensinnäkin, että suhteessa verosäännökseen, jolla pyritään välttämään tai vähentämään jaetun voiton ketjuverotusta, osakkeenomistajana olevan yhtiön, joka saa ulkomaisia osinkoja, tilanne on rinnastettavissa osakkeenomistajana olevan yhtiön, joka saa kotimaisia osinkoja, tilanteeseen, koska molemmissa tapauksissa voitot voivat lähtökohtaisesti olla ketjuverotuksen kohteena.

63 Maassa asuvan yhtiön osalta, joka saa osinkoa toiselta maassa asuvalta yhtiöltä, jaetun voiton ketjuverotuksen vaara poistuu sovelletulla vapautusjärjestelmällä, kun taas ulkomailla asuvien yhtiöiden jakamien voittojen osalta näin ei ole. Jos tässä jälkimmäisessä tapauksessa osinkoa saavan yhtiön asuinvaltio myöntää hyvityksen osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossa peritystä lähdeverosta, tällaisesta hyvityksestä seuraa ainoastaan se, että oikeudellinen kaksinkertainen verotus poistuu osinkoa saavan yhtiön osalta. Tällä hyvityksellä ei sitä vastoin poisteta ketjuverotusta, joka toteutuu, kun jaettua voittoa verotetaan ensin yhtiöverona, joka osinkoa jakavan yhtiön on maksettava sen asuinvaltiossa, ja toiseksi yhtiöverona, joka osinkoa saavan yhtiön on maksettava.

64 Tällaisesta erilaisesta kohtelusta seuraa, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvat yhtiöt mahdollisesti saadaan luopumaan sijoittamasta pääomia johonkin toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneeseen yhtiöön. Se rajoittaa samalla myös muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yhtiöiden mahdollisuuksia kerätä pääomaa Yhdistyneestä kuningaskunnasta. Koska ulkomailta saatuja pääomatuloja kohdellaan verotuksessa epäedullisemmin kuin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittautuneiden yhtiöiden jakamia osinkoja, muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yhtiöiden osakkeet ovat Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvien sijoittajien

kannalta vähemmän houkuttelevia kuin sellaisten yhtiöiden osakkeet, joiden kotipaikka on tässä jäsenvaltiossa (ks. em. asia Verkooijen, tuomion 34 ja 35 kohta; em. asia Lenz, tuomion 20 ja 21 kohta ja em. asia Manninen, tuomion 22 ja 23 kohta).

65 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen lainsäädännön mukaisessa erilaisessa kohtelussa, joka kohdistuu osinkoihin, joita maassa asuvat yhtiöt saavat ulkomailla asuvilta yhtiöiltä, joiden äänivallasta niillä on hallussaan alle 10 prosenttia, on kyse pääomien vapaan liikkuvuuden rajoituksesta, joka on EY 56 artiklan mukaan lähtökohtaisesti kielletty.

66 Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan on perusteltua ja oikeasuhteista, että näille maassa asuville yhtiöille annetaan ainoastaan mahdollisuus vähentää yhtiöverosta osingosta mahdollisesti peritty lähdevero. Sille, että yhtiölle, jolla on hallussaan ainoastaan alle 10 prosenttia osinkoa jakavan yhtiön äänivallasta, myönnettäisiin sellainen veronhyvitys, joka vastaa osinkoa jakavan yhtiön tosiasiassa maksamaa veroa, on nimittäin olemassa käytännön esteitä. Toisin kuin hyvitys lähdeverosta, tällainen yhtiöveron hyvitys voidaan Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan myöntää ainoastaan pitkällisten ja monimutkaisten selvitysten jälkeen. On siis perusteltua vahvistaa raja-arvo omistusosuuden suuruuden mukaan. Yhdistyneen kuningaskunnan vahvistama 10 prosentin raja-arvo on sitä paitsi sallivampi kuin Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) laatimassa mallisopimuksessa ja direktiivin 90/435 alkuperäisessä versiossa oleva 25 prosentin raja-arvo.

67 Tosin silloin, kun jäsenvaltiot ottavat käyttöön järjestelyjä jaettujen voittojen ketjuverotuksen välttämiseksi tai vähentämiseksi, on lähtökohtaisesti näiden jäsenvaltioiden asiana määrittää verovelvollisten ryhmä, joka voi hyötyä mainituista järjestelyistä, ja asettaa tässä tarkoituksessa raja-arvoja, jotka perustuvat omistusosuuteen, joka näillä verovelvollisilla on kyseessä olevissa osinkoa jakavissa yhtiöissä. Direktiivin 90/435 4 artiklassa, luettuna yhdessä sen 3 artiklan kanssa, sellaisena kuin se oli pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikana, säädetään ainoastaan jäsenval-

tioiden sellaisten yhtiöiden osalta, joilla on vähintään 25 prosentin osuus toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen yhtiön pääomasta, että jos jäsenvaltiot eivät vapauta verosta maassa asuvan emoyhtiön toisessa jäsenvaltiossa asuvalta tytäryhtiöltä saamia voittoja, niiden on valtuutettava tämä emoyhtiö vähentämään veronsa määrästä sekä määrä, jonka tytäryhtiön sijaintivaltio on perinyt lähdeverona, että tytäryhtiön tästä voitosta maksamaa veroa vastaava osuus.

68 Vaikka direktiivin 90/435 soveltamisalaan kuulumattomien osakeomistusten osalta kyseisen direktiivin 4 artikla ei siis ole esteenä sille, että jäsenvaltio kantaa veroa ulkomailla asuvan yhtiön maassa asuvalle yhtiölle jakamasta voitosta muttei myönnä maassa asuvalle yhtiölle minkäänlaista hyvitystä ulkomailla asuvan yhtiön sijaintivaltiossaan maksamasta yhtiöverosta, jäsenvaltio voi käyttää tätä toimivaltaansa ainoastaan siltä osin kuin tämän jäsenvaltion kansallisen oikeuden mukaan myös maassa asuvan yhtiön toiselta maassa asuvalta yhtiöltä saamista osingoista kannetaan vero saajayhtiöltä, eikä kyseinen saajayhtiö voi saada hyvitystä osinkoa jakavan yhtiön maksamasta yhtiöverosta.

69 Pelkästään se, että tällaisten osakeomistusten osalta jäsenvaltioiden asiana on päättää, onko jaettujen voittojen ketjuverotusta vältettävä ja missä määrin, ei nimittäin kuitenkaan merkitse sitä, että jäsenvaltion on luvallista soveltaa järjestelmää, jossa ulkomaisia osinkoja ja kotimaisia osinkoja ei kohdella samalla tavalla.

70 Siitä riippumatta, että jäsenvaltiolla on joka tapauksessa käytettävissään eri järjestelmiä, joita se voi käyttää välttääkseen tai vähentääkseen jaettujen voittojen ketjuverotusta, toisessa jäsenvaltiossa tosiasiassa maksetun veron määrittämisessä mahdollisesti ilmenevät vaikeudet eivät myöskään voi olla peruste sille, että pääomien vapaata liikkuvuutta rajoitetaan pääasiassa kyseessä olevasta lainsäädännöstä ilmenevällä tavalla (ks. vastaavasti asia C-334/02, komissio v. Ranska, tuomio 4.3.2004, Kok. 2004, s. I-2229, 29 kohta ja em. asia Manninen, tuomion 54 kohta).

71 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen verolainsäädäntö on EY 56 artiklassa vahvistetun pääomien vapaan liikkuvuuden periaatteen vastainen.

72 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että EY 43 ja EY 56 artiklaa on tulkittava siten, että kun jäsenvaltiossa on käytössä järjestelmä ketjuverotuksen tai taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tai vähentämiseksi maassa asuvien yhtiöiden maassa asuville henkilöille jakamien osinkojen osalta, sen on kohdeltava vastaavalla tavalla ulkomailla asuvien yhtiöiden maassa asuville henkilöille jakamia osinkoja.

73 EY 43 ja EY 56 artiklan kanssa ei ole ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan yhtiöverosta vapautetaan osingot, jotka maassa asuva yhtiö saa toiselta maassa asuvalta yhtiöiltä, vaikka kyseinen jäsenvaltio kantaa tätä veroa osingoista, jotka maassa asuva yhtiö saa ulkomailla asuvalta yhtiöltä, jonka äänivallasta maassa asuvalla yhtiöllä on hallussaan vähintään 10 prosenttia, ja myöntää tässä jälkimmäisessä tapauksessa veronhyvityksen osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossaan tosiasiassa maksamasta verosta, kunhan ulkomaisiin osinkoihin sovellettava verokanta ei ole korkeampi kuin kotimaisiin osinkoihin sovellettava verokanta ja kunhan veronhyvitys on osinkoa saavan yhtiön asuinvaltiossa sovellettavan veron määrän rajoissa vähintään yhtä suuri kuin osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossa maksettu veron määrä.

74 EY 56 artiklan kanssa on ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan yhtiöverosta vapautetaan osingot, jotka maassa asuva yhtiö saa toiselta maassa asuvalta yhtiöiltä, vaikka kyseinen jäsenvaltio kantaa tätä veroa osingoista, jotka maassa asuva yhtiö saa ulkomailla asuvalta yhtiöltä, jonka äänivallasta maassa asuvalla yhtiöllä on hallussaan alle 10 prosenttia, eikä myönnä maassa asuvalle yhtiölle veronhyvitystä osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossaan tosiasiassa maksamasta verosta.

Toinen kysymys

75 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisessa kysymyksessään, onko EY 43 ja EY 56 artiklaa ja/tai direktiivin 90/435 4 artiklan 1 kohtaa ja 6 artiklaa tulkittava siten, että niiden kanssa on ristiriidassa pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö, jossa sen johdosta, että maassa asuvalle yhtiölle, joka saa osinkoja toiselta maassa asuvalta yhtiöltä, myönnetään veronhyvitys jälkimmäisen yhtiön tästä osingonjaosta maksaman yhtiöveroennakon mukaan, osingot saanut yhtiö voi jakaa osinkoja omille osakkeenomistajilleen joutumatta maksamaan yhtiöveroennakkoa, kun taas maassa asuvan yhtiön, joka on saanut osinkoja ulkomailla asuvalta yhtiöltä, on tällaisessa tapauksessa maksettava yhtiöveroennakko kokonaan.

76 Aluksi on huomattava, että sellaisten voitonjakojen osalta, joissa saajina on jäsenvaltiossa asuvia yhtiöitä ja voittoa jakavat muissa jäsenvaltioissa asuvat tytäryhtiöt, direktiiviä 90/435, sellaisena kuin se oli pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikana, sovelletaan sen 3 artiklan 1 kohdan mukaan emoyhtiöihin, joilla on vähintään 25 prosentin osuus tytäryhtiöidensä pääomasta. Kuten tämän tuomion 38 kohdassa muistutettiin, koska ennakkoratkaisupyynnössä ei täsmennetä, millaisesta osakeomistuksesta ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevan oikeusriidan muiden asianosaisten osalta on kyse, on mahdollista, että kyseinen oikeusriita koskee myös osakeomistuksia, jotka eivät tältä osin kuulu tämän direktiivin aineelliseen soveltamisalaan.

77 Lisäksi siltä osin kuin pääasian "koetapauksissa" on kyse osingonjaoista, jotka toteutettiin 31.12.1973 päättyneenä tilivuonna, ne koskevat ainakin osittain tilanteita, jotka eivät kuulu direktiivin 90/435 ajalliseen soveltamisalaan.

78 Esitettyyn kysymykseen vastaamiseksi on siis ensin tutkittava, miltä osin pääasiassa kyseessä olevan kaltainen lainsäädäntö on sopusoinnussa perustamissopimuksen määräysten kanssa.

Sijoittautumisvapauteen ja pääomien vapaaseen liikkuvuuteen liittyvät perustamissopimuksen määräykset

79 Pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön nojalla maassa asuva yhtiö, joka saa osinkoa toiselta maassa asuvalta yhtiöltä, saa veronhyvityksen, joka vastaa tämän toisen yhtiön maksaman yhtiöveroennakon osuutta, minkä johdosta sen on omille osakkeenomistajilleen osinkoa jakaessaan mahdollista vähentää tämän osingonjaon osalta maksettavasta yhtiöveroennakosta kyseisen toisen yhtiön jo maksama yhtiöveroennakko. Maassa asuva yhtiö, joka saa ulkomaisia osinkoja, ei sitä vastoin saa tällaista veronhyvitystä, ja sen on siis maksettava yhtiöveroennakko kokonaan, kun se jakaa osinkoa omille osakkeenomistajilleen.

80 Koska tätä lainsäädäntöä sovelletaan osingon jakamiseen osakkeenomistajina oleville yhtiöille niiden osakeomistuksen laajuudesta riippumatta, se voi kuulua sekä sijoittautumisvapauteen liittyvän EY 43 artiklan että pääomien vapaaseen liikkuvuuteen liittyvän EY 56 artiklan soveltamisalaan.

81 Kuitenkin siltä osin kuin kyse on omistusosuuksista, jotka antavat omistajalleen selvän vaikutusvallan kyseessä olevien yhtiöiden päätöksiin ja mahdollisuuden määrätä niiden toiminnasta, sovelletaan sijoittautumisvapautta koskevia perustamissopimuksen määräyksiä. Kun otetaan huomioon pääasian "koetapausten" olosuhteet, pääasiassa kyseessä olevaa kansallista lainsäädäntöä on siis tarkasteltava ensiksi EY 43 artiklan valossa (ks. tämän tuomion 37 kohta).

82 Kuten pääasian kantajat väittävät, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen lainsäädännön nojalla maassa asuvan yhtiön, joka on saanut ulkomaisia osinkoja ja joka jakaa omille osakkeenomistajilleen saman määrän osinkoja, on maksettava yhtiöveroennakko kokonaan, kun taas sellaisen maassa asuvan yhtiön osalta, joka on saanut kotimaisia osinkoja ja joka jakaa omille osakkeenomistajilleen saamiaan osinkoja

vastaavan määrän osinkoja, yhtiöveroennakkovelka kompensoituu myönnetyllä yhtiöveroennakon hyvityksellä niin, että tällaisen yhtiön ei enää tarvitse maksaa yhtiöveroennakkoa.

83 Tällä järjestelmällä taataan maassa asuvalle yhtiölle, joka saa toiselta maassa asuvalta yhtiöltä osinkoa, että kun osingon saanut yhtiö vuorostaan jakaa voittoja omille osakkeenomistajilleen, yhtiöveroennakko maksetaan vain kertaalleen. Yhtiöveroennakon maksamista koskeva vapautus, joka täten myönnetään kyseiselle osingonsaajayhtiölle, vastaa vapautusta, jonka tämä yhtiö saa yhtiöverotuksessaan toiselta maassa asuvalta yhtiöltä saamansa osingon osalta.

84 On todettava, että siinä, että yhtiöllä ei ole velvollisuutta maksaa yhtiöveroennakkoa, on kyse kassatilanteeseen vaikuttavasta edusta, koska kyseessä oleva yhtiö voi pitää hallussaan ne rahamäärät, jotka sen olisi muutoin ollut maksettava yhtiöveroennakkona, siihen asti kun yhtiövero erääntyy maksettavaksi (em. yhdistetyt asiat Metallgesellschaft ym., tuomion 44 kohta).

85 Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan tässä erilaisessa kohtelussa ei ole kyse yhteisön oikeudessa kielletystä syrjinnästä, koska se ei perustu siihen, että erotellaan kotimaiset osingot ja ulkomaiset osingot, vaan siihen, että erotellaan osingot, joista yhtiöveroennakko on maksettu, ja osingot, joista ei ole maksettu mitään yhtiöveroennakkoa. Maassa asuvalle yhtiölle, joka saa osinkoa toiselta maassa asuvalta yhtiöltä, myönnetyn veronhyvityksen tarkoituksena on Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan välttää taloudellista kaksinkertaista verotusta yhtiöveroennakoiden osalta. Yhtiön, joka saa osinkoa ulkomailla asuvalta yhtiöltä, tilanteessa ei ole yhtiöveroennakon osalta vaaraa taloudellisesta kaksinkertaisesta verotuksesta, koska ulkomailla asuva yhtiö ei ole maksanut mitään yhtiöveroennakkoa.

86 Vaikka onkin totta, että pääasiassa kyseessä olevassa lainsäädännössä yhtiöveroennakon, joka maassa asuvan yhtiön on maksettava, kun se jakaa osinkoa omille osakkeenomistajilleen, maksuvelvollisuuden laajuus riippuu siitä, onko tämä yhtiö

saanut osinkoa yhtiöltä, joka on jo maksanut yhtiöveroennakon, vai ei, on kuitenkin niin, että tämä menetelmä johtaa käytännössä siihen, että yhtiötä, joka saa ulkomaisia osinkoja, kohdellaan epäedullisemmin kuin yhtiötä, joka saa kotimaisia osinkoja. Myöhemmän osingonjaon yhteydessä ensiksi mainittu yhtiö on nimittäin velvollinen maksamaan yhtiöveroennakon kokonaan, kun taas jälkimmäinen yhtiö maksaa yhtiöveroennakkoa vain siltä osin kuin se jakaa omille osakkeenomistajilleen enemmän osinkoa kuin mitä se oli itse saanut.

87 Toisin kuin Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus väittää, yhtiö, joka saa ulkomaisia osinkoja, on pääasiassa kyseessä olevan lainsäädännön ketjuverotuksen välttämistä koskevan tavoitteen kannalta tilanteessa, joka on rinnastettavissa sellaisen yhtiön tilanteeseen, joka saa kotimaisia osinkoja, vaikka vain tämä jälkimmäinen yhtiö saa osinkoja, joista on maksettu yhtiöveroennakko.

88 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 65–68 kohdassa, yhtiöveroennakko, joka Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvan yhtiön on maksettava, on yhtiöveron ennakkomaksu, vaikka se peritään osingonjaon yhteydessä ja lasketaan näiden osinkojen suuruuden perusteella. Osingonjaon yhteydessä maksettu yhtiöveroennakko voidaan lähtökohtaisesti vähentää yhtiöverosta, joka yhtiön on maksettava kyseessä olevan tilikauden voitoistaan. Kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi, kun se otti kantaa konserniverotusjärjestelmään, josta säädetään tässä samassa Yhdistyneessä kuningaskunnassa voimassa olleessa verolainsäädännössä, samoin se osa yhtiöverosta, jota maassa asuvan yhtiön ei tarvitse maksaa ennakkona, kun se jakaa osinkoa emoyhtiölleen tällaisessa järjestelmässä, maksetaan lähtökohtaisesti silloin, kun yhtiövero, jonka maksamiseen ensiksi mainittu yhtiö on velvollinen, erääntyy maksettavaksi (ks. em. yhdistetyt asiat Metallgesellschaft ym., tuomion 53 kohta).

89 Niiden yhtiöiden osalta, jotka sen johdosta, että niiden kotipaikka sijaitsee Yhdistyneen kuningaskunnan ulkopuolella, eivät ole velvollisia maksamaan yhtiöveroennakkoa, kun ne jakavat osinkoa Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvalle yhtiölle, on kuitenkin todettava, että myös kyseisiltä yhtiöiltä kannetaan yhtiöveroa niiden asuinvaltiossa.

90 Tässä yhteydessä siihen, että ulkomailla asuvalta yhtiöltä ei ole kannettu yhtiöveroennakkoa, kun se on jakanut osinkoa maassa asuvalle yhtiölle, ei voida vedota siinä tarkoituksessa, että maassa asuvalta yhtiöltä evätään mahdollisuus alentaa yhtiöveroennakon määrää, joka kyseisen yhtiön on maksettava, kun se myöhemmin jakaa osinkoa. Se, että tällainen ulkomailla asuva yhtiö ei ole velvollinen maksamaan yhtiöveroennakkoa, johtuu nimittäin siitä, että siltä kannetaan yhtiövero asuinvaltiossaan eikä Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Yhtiötä ei voida vaatia maksamaan ennakkoa verosta, jota se ei ole lainkaan velvollinen maksamaan (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Metallgesellschaft ym., tuomion 55 ja 56 kohta).

91 Koska sekä maassa asuvilta yhtiöiltä, jotka jakavat osinkoja muille maassa asuville yhtiöille, että ulkomailta asuvilta yhtiöiltä, jotka toteuttavat tällaisen osingonjaon, kannetaan niiden asuinvaltiossa yhtiövero, kansallista säännöstä, jolla pyritään välttämään jaettujen voittojen ketjuverotus ainoastaan tapauksessa, jossa yhtiöt saavat osinkoja muilta maassa asuvilta yhtiöiltä, ja jolla samalla vaikutetaan epäedullisesti ulkomailla asuvilta yhtiöiltä osinkoja saavien yhtiöiden kassatilanteeseen, ei voida selittää asian kannalta merkityksellisellä tilanteiden erilaisuudella.

92 Ei voida väittää, kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, että tätä epätasa-arvoista kohtelua ei tosiasiassa esiinny, koska Yhdistyneen kuningaskunnan ulkopuolella asuva yhtiö, joka on jakanut osinkoa olematta velvollinen maksamaan yhtiöveroennakkoa, voi jakaa osakkeenomistajilleen suurempia rahamääriä. Tällaisella argumentilla nimittäin sivuutetaan se seikka, että myös tällaiselta yhtiöltä kannetaan sen sijaintivaltiossa yhtiövero kyseisessä valtiossa sovellettavien sääntöjen ja verokannan mukaan.

93 Erilaista kohtelua ei voida perustella myöskään välttämättömyydellä varmistaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa voimassa olevan verojärjestelmän johdonmukaisuus, joka seuraa siitä, että myönnettävä verotuksellinen etu eli yhtiöveroennakon hyvitys, joka myönnetään maassa asuvalle yhtiölle, joka saa osinkoa toiselta maassa asuvalta yhtiöltä, on suoraan yhteydessä vastaavaan verovelkaan eli viimeksi mainitun yhtiön tämän osingonjaon yhteydessä maksamaan yhtiöveroennakkoon.

Tällaisen suoran yhteyden välttämättömyyden pitäisi nimittäin johtaa nimenomaan siihen, että sama verotuksellinen etu myönnetään yhtiöille, jotka saavat osinkoja ulkomailla asuvilta yhtiöiltä, koska myös näiden ulkomailla asuvien yhtiöiden on maksettava asuinvaltiossaan yhtiöveroa jakamistaan voitoista.

94 Tästä seuraa, että EY 43 artiklan kanssa on ristiriidassa kansallinen säännös, jonka mukaan maassa asuvan yhtiön, joka on saanut osinkoa toiselta maassa asuvalta yhtiöltä, on mahdollista vähentää yhtiöveroennakosta, joka sen on maksettava, jälkimmäisen yhtiön maksama yhtiöveroennakko, kun taas tapauksessa, jossa maassa asuva yhtiö on saanut osinkoa ulkomailla asuvalta yhtiöltä, tällainen vähennys ei ole sallittu sen yhtiöveron osalta, joka ulkomailla asuvalta yhtiöltä kannetaan sen asuinvaltiossa.

95 Koska on mahdollista, että ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa käsiteltävänä oleva asia koskee myös maassa asuvia yhtiöitä, jotka ovat saaneet osinkoa sellaisen osuuden perusteella, joka ei anna niille selvää vaikutusvaltaa osinkoa jakavan yhtiön päätöksiin eikä mahdollisuutta määrätä yhtiön toiminnasta, kyseistä säännöstä on tarkasteltava myös pääomien vapaaseen liikkuvuuteen liittyvän EY 56 artiklan valossa.

96 Tältä osin on muistutettava, että maassa asuvia yhtiöitä, jotka saavat ulkomaisia osinkoja, kohdellaan eri tavalla eli niiden kassatilanteeseen vaikutetaan epäedullisesti, mitä ei voida selittää asian kannalta merkityksellisellä tilanteiden erilaisuudella.

97 Tällaisesta erilaisesta kohtelusta seuraa, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvat yhtiöt mahdollisesti saadaan luopumaan sijoittamasta pääomia johonkin toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneeseen yhtiöön, ja se rajoittaa samalla myös muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yhtiöiden mahdollisuuksia kerätä pääomaa Yhdistyneestä kuningaskunnasta.

98 Koska syyt, joihin Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus vetoaa tämän pääomien vapaan liikkuvuuden esteen perustelemiseksi, ovat samat kuin ne syyt, jotka jo hylättiin siinä yhteydessä, kun pääasiassa kyseessä olevaa kansallista säännöstä tarkasteltiin sijoittautumisvapauden valossa, on todettava, että EY 56 artiklaa on tulkittava siten, että tällainen säännös on ristiriidassa myös sen kanssa.

Direktiivi 90/435

99 Pääasian kantajien mukaan toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitetut kansalliset verosäännökset ovat myös direktiivin 90/435 4 artiklan 1 kohdan ja 6 artiklan vastaisia.

100 Kyse on pääasian kantajien mukaan tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohdan rikkomisesta yhtäältä sen vuoksi, että toisin kuin maassa asuvan emoyhtiön, joka saa kotimaisia osinkoja, maassa asuvan emoyhtiön, joka saa ulkomaisia osinkoja, on maksettava yhtiöveroennakko kokonaan, kun se jakaa osinkoja omille osakkeenomistajilleen, eikä se saa tältä osin hyvitystä ulkomaisesta yhtiöverosta, jonka tytäryhtiö on maksanut jakamistaan voitoista.

101 Toisaalta ulkomaisista osingoista maksettavassa yhtiöveroennakossa on pääasian kantajan mukaan kyse direktiivin 6 artiklassa kielletystä lähdeverosta, jota ei ole sallittu myöskään kyseisen direktiivin 7 artiklassa.

102 Tältä osin on muistutettava yhtäältä, että direktiivin 90/435 4 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion, joka ei vapauta verosta maassa asuvan emoyhtiön toisessa jäsenvaltiossa asuvalta tytäryhtiöltä saamia voittoja, on valtuutettava tämä emoyhtiö

vähentämään veronsa määrästä tytäryhtiön tästä voitosta maksamaa veroa vastaava osuus, ja tarvittaessa määrä, jonka tytäryhtiön sijaintivaltio on perinyt lähdeverona, vastaavan kansallisen veron määrän rajoissa.

103 Kuten erityisesti tämän direktiivin johdanto-osan kolmannesta perustelukappaleesta ilmenee, kyseisellä direktiivillä pyritään ottamalla käyttöön yhteinen verojärjestelmä poistamaan se, että eri jäsenvaltioissa sijaitsevien yhtiöiden välinen yhteistyö saatettaisiin epäedullisempaan asemaan kuin samassa jäsenvaltiossa sijaitsevien yhtiöiden välinen yhteistyö, ja helpottamaan näin yhtiöiden ryhmittymistä yhteisön tasolla (yhdistetyt asiat C-283/94, C-291/94 ja C-292/94, Denkavit ym., tuomio 17.10.1996, Kok. 1996, s. I-5063, 22 kohta ja asia C-294/99, Athinaïki Zythopoiïa, tuomio 4.10.2001, Kok. 2001, s. I-6797, 25 kohta).

104 Direktiivin 90/435 4 artiklan 1 kohdassa jäsenvaltioille säädetyn velvollisuuden, jossa on kyse siitä, että verosta, joka maassa asuvan emoyhtiön on maksettava jaetusta voitosta, vähennetään ulkomailla asuvan tytäryhtiön asuinvaltiossaan maksama vero, osalta kyseisen säännöksen tavoite eli jaetun voiton ketjuverotuksen välttäminen voidaan saavuttaa ainoastaan, jos ensimmäisen jäsenvaltion verojärjestelmässä taataan kyseessä olevalle emoyhtiölle, että vero, jonka sen tytäryhtiö on maksanut jakamastaan voitosta ulkomailla, vähennetään kokonaan tässä jäsenvaltiossa maksettavan yhtiöveron määrästä.

105 Toisin kuin pääasian kantajat väittävät, tämän säännöksen mukaan jäsenvaltiolla, jolla on käytössä veroennakkojärjestelmä, joka koskee yhtiöveroa, joka maassa asuvan emoyhtiön on maksettava, kun tämä emoyhtiö vuorostaan jakaa ulkomailla asuvalta tytäryhtiöltä saamiaan osinkoja, ei kuitenkaan ole velvollisuutta taata, että maksettavan ennakon määrä määritetään kaikissa olosuhteissa tytäryhtiön asuinjäsenvaltiossaan maksaman yhtiöveron mukaan.

106 Toisaalta on todettava, että toisin kuin pääasian kantajat väittävät, kyseessä olevat kansalliset säännökset eivät kuulu sen direktiivin 90/435 6 artiklassa säädetyn kiellon soveltamisalaan, jonka mukaan emoyhtiön sijaintijäsenvaltio ei saa kantaa lähdeveroa tämän yhtiön tytäryhtiöstään saamista voitoista.

107 Tältä osin on muistutettava, että tämän direktiivin yhteydessä lähdeveron käsite ei rajoitu ainoastaan juuri tietyntyyppisiin kansallisiin veroihin ja että yhteisöjen tuomioistuimen on luonnehdittava yhteisön oikeuden kannalta veroa, tullia tai maksua sen objektiivisten ominaispiirteiden perusteella riippumatta siitä, miten sitä on luonnehdittu kansallisessa oikeudessa (ks. mm. em. asia Athinaïki Zythopoiïa, tuomion 26 ja 27 kohta ja asia C-58/01, Océ Van der Grinten, tuomio 25.9.2003, Kok. 2003, s. I-9809, 46 kohta).

108 Direktiivin 90/435 5 artiklassa säädetyn kiellon, jonka mukaan jäsenvaltiot eivät saa kantaa lähdeveroa maassa asuvan tytäryhtiön toisessa jäsenvaltiossa asuvalle emoyhtiölleen jakamasta voitosta, osalta yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että mikä tahansa vero, joka kannetaan siinä jäsenvaltiossa saadusta tulosta, jossa osingot jaetaan, ja jonka osalta verotettavana tapahtumana on osingon tai muun arvopapereista koituvan tuoton maksaminen, on lähdevero, kun kyseisen veron määräytymisperuste on näistä arvopapereista koituva tuotto ja kun verovelvollisena on näiden arvopapereiden haltija (asia C-375/98, Epson Europe, tuomio 8.6.2000, Kok. 2000, s. I-4243, 23 kohta; em. asia Athinaïki Zythopoiïa, tuomion 28 ja 29 kohta ja em. asia Océ Van der Grinten, tuomion 47 kohta).

109 Lähdeveron käsitettä on tulkittava samalla tavalla direktiivin 90/435 6 artiklan yhteydessä. Vero, joka kannetaan emoyhtiön toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneesta tytäryhtiöstä saamasta tulosta ja jonka osalta verotettavana tapahtumana on osingon tai muun arvopapereista koituvan tuoton maksaminen, on siis kyseisessä artiklassa tarkoitettu lähdevero, kun kyseisen veron määräytymisperuste on näistä arvopapereista koituva tuotto ja kun verovelvollisena on näiden arvopapereiden haltija.

110 Kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus korostaa, maassa asuvan yhtiön on maksettava yhtiöveroennakkoa, kun se jakaa osinkoa omille osakkeenomistajilleen. Yhtiöveroennakon, joka ulkomaisia osinkoja saaneen yhtiön on maksettava, määräytymisperusteena ei siis ole näiden osinkojen saaminen, vaan osingon jakaminen omille osakkeenomistajille.

111 Tästä seuraa, että yhtiöveroennakko, joka ulkomaisia osinkoja saaneen yhtiön on maksettava myöhemmän osingonjaon yhteydessä, ei kuulu direktiivin 90/435 6 artiklassa säädetyn lähdeveron kantamista koskevan kiellon piiriin.

112 Toiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että EY 43 ja EY 56 artiklan kanssa on ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan maassa asuva yhtiö, joka saa osinkoa toiselta maassa asuvalta yhtiöltä, voi vähentää yhtiöveron määrästä, joka sen on maksettava ennakkoon, mainitun veron sen määrän, jonka toinen yhtiö on maksanut ennakkoon, kun taas tapauksessa, jossa maassa asuva yhtiö saa osinkoa ulkomailla asuvalta yhtiöltä, tällainen vähentäminen ei ole sallittua sen veron osalta, jonka tämä ulkomailla asuva yhtiö on maksanut jakamastaan voitosta asuinvaltiossaan.

Kolmas kysymys

113 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannessa kysymyksessään, onko EY 43 ja EY 56 artiklaa ja/tai direktiivin 90/435 4 artiklan 1 kohtaa ja 6 artiklaa tulkittava siten, että niiden kanssa on ristiriidassa pääasiassa kyseessä olevan kaltainen lainsäädäntö, jonka mukaan

– hyvitys, jonka ulkomaisia osinkoja saanut maassa asuva yhtiö saa ulkomailla maksetun veron osalta, alentaa yhtiöveron määrää, josta kyseinen yhtiö voi vähentää maksamansa yhtiöveroennakon

– maassa asuva yhtiö ei saa siirtää maksamansa yhtiöveroennakon määrää, jota se ei voi vähentää tietyn tilikauden tai aikaisempien tilikausien taikka myöhempien tilikausien osalta maksettavasta yhtiöverosta, ulkomailla asuville tytäryhtiöille, jotta nämä voisivat vähentää kyseisen yhtiöveroennakon yhtiöverosta, jonka ne ovat velvollisia maksamaan.

114 Tässä kysymyksessä viitataan tiettyihin ongelmiin, joita maassa asuvalle emoyhtiölle, jolla on ulkomailla asuvia tytäryhtiöitä ja/tai joka saa ulkomaisia osinkoja, aiheutuu siltä osin kuin kyse on yhtiöveroennakon, joka tämän maassa asuvan yhtiön on maksettava, kun se jakaa osinkoja omille osakkeenomistajilleen, vähentämisestä maksettavasta yhtiöverosta.

115 Aluksi on huomautettava esitetyn kysymyksen toisen osan osalta, että yhteisöjen tuomioistuimessa käydyssä keskustelussa on rajoituttu siihen ongelmaan, että maassa asuvan yhtiön ei ole mahdollista siirtää yhtiöveroennakon ylijäämää ulkomailla asuville tytäryhtiöille, jotta nämä voisivat vähentää sen yhtiöverosta, joka niiden on maksettava Yhdistyneessä kuningaskunnassa siellä harjoittamastaan toiminnasta.

116 Tämän tuomion 76–78 kohdassa mainituista syistä esitettyyn kysymykseen vastaamiseksi on ensin tutkittava, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen lainsäädäntö ristiriidassa perustamissopimuksen määräysten kanssa.

117 On katsottava, että kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen aiheena olevat kansalliset säännökset voivat kuulua sekä sijoittautumisvapautta koskevan EY 43 artiklan että pääomien vapaata liikkuvuutta koskevan EY 56 artiklan soveltamisalaan. Niitten hyvitysten osalta, joita ulkomaisia osinkoja saanut maassa asuva yhtiö saa ulkomailla maksetun veron perusteella, ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen annetun

vastauksen yhteydessä toteutetussa kansallisen lainsäädännön tarkastelussa ilmeni, että kyse on hyvityksistä, jotka ovat erilaisia näiden yhtiöiden osakeomistuksen laajuuden mukaan.

118 Kyseessä olevaan kansalliseen lainsäädäntöön liittyvä toinen näkökohta, joka mainitaan kolmannessa ennakkoratkaisukysymyksessä, puolestaan kuuluu pikemmin EY 43 artiklan kuin EY 56 artiklan soveltamisalaan, koska se koskee ainoastaan konserneja.

119 Pääasian kantajien mukaan kyseessä oleva lainsäädäntö on EY 43 ja EY 56 artiklan vastainen, koska siinä rajoitetaan yhtiön, jolla on ulkomaisia tuloja ja/tai joka kuuluu konserniin, jossa on ulkomailla asuvia yhtiöitä, mahdollisuuksia vähentää yhtiöveroennakon ylijäämää Yhdistyneessä kuningaskunnassa maksettavan yhtiöveron määrästä. Kyseisestä lainsäädännöstä seuraa, että maassa asuvia yhtiöitä, jotka saavat ulkomaisia osinkoja ja/tai joilla on ulkomailla asuvia tytäryhtiöitä, kohdellaan selvästi eri tavalla yhtiöveroennakon vähentämisen ja siirtämisen osalta. Tällaiset erot eivät ole pääasian kantajien mukaan asianmukaisia eivätkä tarpeellisia jaettujen osinkojen taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaan tavoitteeseen nähden.

120 On katsottava, että se, että ulkomaisia osinkoja saavan maassa asuvan yhtiön yhtiöverosta vähennetään ulkomainen vero – riippumatta siitä, onko tämä ulkomainen vero näistä osingoista kannettu lähdevero vai yhtiövero, jonka ulkomailla asuva yhtiö on maksanut voitoista, joista osinko on jaettu – pienentää välttämättä sitä määrää, joka maassa asuvan yhtiön on maksettava yhtiöverona, josta tämä sama maassa asuva yhtiö voi vähentää yhtiöveroennakon, jonka se on maksanut jakaessaan osinkoa edelleen omille osakkeenomistajilleen.

121 Tältä osin on muistutettava, että sen yhtiöveroennakon osalta, joka maassa asuvan yhtiön, joka saa osinkoa ulkomailla asuvalta yhtiöltä, on maksettava, kun se jakaa osinkoa omille osakkeenomistajilleen, edellä esitetystä ilmenee, että joka tapauksessa

EY 43 ja EY 56 artiklan vastaista on kaikki yhtiöveroennakon kantamisessa tapahtuva syrjintä kotimaisia osinkoja saavien yhtiöiden ja ulkomaisia osinkoja saavien yhtiöiden välillä (ks. tämän tuomion 112 kohta).

122 Vaikka tällaista syrjintää ei esiintyisi, on tosin mahdollista, että yhtiö, joka saa huomattavan määrän ulkomaisia osinkoja, voi joutua maksamaan yhtiöveroennakkona määrän, joka ylittää sen yhtiöverovelan ja joka muodostaa siten yhtiöveroennakon ylijäämän. Tällainen tilanne on kuitenkin suora seuraus siitä, että sovelletaan kansallista säännöstä, jolla pyritään välttämään tai vähentämään osinkoina jaetun voiton ketjuverotusta.

123 Järjestelyssä, joka on otettu käyttöön jaettujen voittojen ketjuverotuksen vähentämiseksi tai välttämiseksi, tällaista säännöstä voidaan pitää liikkumisvapauksia koskevien perustamissopimuksen määräysten vastaisena ainoastaan, jos kyseisen säännöksen mukaan ulkomailla asuvista yhtiöistä peräisin olevia osinkoja kohdellaan epäedullisemmin kuin maassa asuvien yhtiöiden jakamia osinkoja, vaikka kyse on objektiivisesti keskenään rinnastettavissa olevista tilanteista, eikä erilainen kohtelu ole perusteltua yleistä etua koskevista pakottavista syistä.

124 Asiakirja-aineistosta ei ilmene, että pelkästään se seikka, että niiden yhtiöiden osalta, jotka saavat ulkomaisia osinkoja, ulkomailla maksetusta verosta myönnettävä hyvitys alentaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa maksettavan yhtiöveron määrää, merkitsisi mainittujen osinkojen epäedullisempaa kohtelua kotimaisiin osinkoihin nähden. Kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus huomauttaa, tällainen yhtiöveroennakon ylijäämä voi nimittäin syntyä myös kotimaisia osinkoja saavan yhtiön tapauksessa aina, kun kyseisen yhtiön maksama yhtiöveroennakon määrä on suurempi kuin sen yhtiöverovelka, eli muun muassa silloin, kun tällainen yhtiö saa edukseen vapautuksia tai hyvityksiä, jotka ovat vähentäneet sen yhtiöverovelkaa.

125 Se, että yhtiön, joka saa ulkomaisia osinkoja ja joka saa ulkomaisen veron osalta hyvityksen, yhtiöveron määrä, josta yhtiöveroennakon ylijäämä voidaan vähentää, alenee, johtaa syrjintään tällaisen yhtiön ja kotimaisia osinkoja saavan yhtiön välillä ainoastaan, jos tällä ensimmäisellä yhtiöllä ei tosiasiassa ollut käytettävissään samoja keinoja kuin tällä toisella yhtiöllä vähentääkseen yhtiöveroennakon ylijäämän maksettavasta yhtiöverosta.

126 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pääasiassa kyseessä olevaa lainsäädäntöä koskevasta kuvauksesta ei kuitenkaan ilmene tältä osin, että ulkomaisia osinkoja saavaa maassa asuvaa yhtiötä kohdeltaisiin eri tavalla kuin kotimaisia osinkoja saavaa maassa asuvaa yhtiötä.

127 Tästä seuraa, että sijoittautumisvapauteen liittyvien perustamissopimuksen määräysten kanssa ei ole ristiriidassa kansallinen säännös, jonka mukaan hyvitys, jonka ulkomaisia osinkoja saanut maassa asuva yhtiö saa ulkomailla maksetun veron osalta, alentaa yhtiöveron määrää, josta kyseinen yhtiö voi vähentää yhtiöveroennakon.

128 Koska tällaisessa säännöksessä ei ole kyse ulkomaisia osinkoja saavien yhtiöiden syrjinnästä, edellisessä kohdassa esitetty päätelmä pätee myös pääomien vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten osalta.

129 Kyseessä olevaan kansalliseen lainsäädäntöön liittyvän toisen näkökohdan, joka mainitaan kolmannessa ennakkoratkaisukysymyksessä, osalta on todettava, että kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa, vaikka maassa asuva yhtiö voi siirtää yhtiöveroennakon määrän, jota se ei ole voinut vähentää tiettyyn tilikauteen tai aikaisempiin tilikausiin taikka myöhempiin tilikausiin liittyvästä yhtiöverostaan, maassa asuville tytäryhtiöilleen, jotka voivat näin vähentää kyseisen yhtiöveroennakon määrän yhtiöverosta, jonka ne ovat velvollisia maksamaan,

tällaisen yhtiön on sitä vastoin mahdotonta siirtää tämä yhtiöveroennakon ylijäämä siihen sidoksissa oleville ulkomailla asuville yhtiöille, jotta nämä voisivat vähentää kyseisen ylijäämän yhtiöverosta, joka niiden on maksettava Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

130 Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan maassa asuva yhtiö ei voi vedota siihen, että sen ulkomailla asuvilla tytäryhtiöillä ei ole mahdollisuutta vähentää yhtiöveroennakon ylijäämää yhtiöverosta, jonka ne ovat velvollisia maksamaan, koska kyseinen maassa asuva yhtiö ei itse joudu tämän johdosta epäedulliseen asemaan.

131 On kuitenkin todettava, että sijoittautumisvapauteen liittyvien määräysten vastaista on se, että jäsenvaltio estää omaa kansalaistaan tai oman lainsäädäntönsä mukaisesti perustettua yhtiötä sijoittautumasta toiseen jäsenvaltioon (ks. mm. asia C-264/96, ICI, tuomio 16.7.1998, Kok. 1998, s. I-4695, 21 kohta; em. asia Marks & Spencer, tuomion 31 kohta ja em. asia Cadbury Schweppes ja Cadbury Schweppes Overseas, tuomion 42 kohta).

132 Kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön mukaisessa konsernin mahdollisuudessa siirtää tietty määrä verosta, jota konserniin kuuluva yhtiö ei voi vähentää yhtiöverosta, joka sen on maksettava Yhdistyneessä kuningaskunnassa, toiselle tähän konserniin kuuluvalle yhtiölle, jotta kyseinen yhtiö voisi vähentää tämän määrän yhtiöverosta, jonka se on velvollinen maksamaan tässä jäsenvaltiossa, on kyse asianomaisille yhtiöille myönnettävästä verotuksellisesta edusta. Se seikka, että tällaista etua ei myönnetä mainitun konsernin ulkomailla asuville yhtiöille, voi estää konsernin maassa asuvia yhtiöitä käyttämästä sijoittautumisvapauttaan, kun ne mahdollisesti saadaan tämän johdosta luopumaan perustamasta tytäryhtiöitä muihin jäsenvaltioihin (ks. vastaavasti sellaisen konsernin sisäinen tappiontasauksen osalta, joka koskee ulkomailla asuville tytäryhtiöille aiheutuneita tappioita, em. asia Marks & Spencer, tuomion 32 ja 33 kohta).

133 Kuten pääasian kantajat ja Euroopan yhteisöjen komissio väittävät, sillä, ettei maassa asuva yhtiö voi siirtää yhtiöveroennakon ylijäämää ulkomailla asuville tytäryhtiöille, jotka ovat velvollisia maksamaan yhtiöveroa Yhdistyneessä kuningaskunnassa, rajoitetaan täten sijoittautumisvapautta. Ennakkoratkaisupyynnössä tai Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen huomautuksissa ei viitata mihinkään perustamissopimuksen mukaiseen sallittuun tavoitteeseen, jolla tällainen rajoitus voitaisiin perustella.

134 Edellä esitetystä seuraa, että EY 43 artiklan kanssa on ristiriidassa kansallinen säännös, jonka mukaan maassa asuva yhtiö ei voi siirtää yhtiöveroennakon ylijäämää ulkomailla asuville tytäryhtiöilleen, vaikka nämä tytäryhtiöt ovat velvollisia maksamaan yhtiöveroa kyseessä olevassa jäsenvaltiossa.

135 Pääasian kantajat väittävät lisäksi, että siltä osin kuin näistä kansalliseen lainsäädäntöön liittyvistä näkökohdista seuraa, että maassa asuva emoyhtiö on velvollinen maksamaan yhtiöveroennakon ylijäämän, ne ovat ristiriidassa myös direktiivin 90/435 4 artiklan 1 kohdan ja 6 artiklan kanssa.

136 Kuten tämän tuomion 106–111 kohdassa todettiin, pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön asian kannalta merkitykselliset näkökohdat eivät kuulu kyseisen direktiivin 6 artiklan soveltamisalaan.

137 Direktiivin 90/435 4 artiklan 1 kohdan osalta riittää, kun todetaan, että vaikka kyseisen säännöksen mukaan jäsenvaltiolla on velvollisuus taata maassa asuvalle emoyhtiölle, joka saa osinkoa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelta tytäryhtiöltään, että sen tytäryhtiön jakamistaan voitoista ulkomailla maksama vero vähennetään kokonaan emoyhtiön ensimmäisessä jäsenvaltiossa maksettavaksi tulevasta yhtiöveron määrästä (ks. tämän tuomion 104 kohta), tästä säännöksestä ei seuraa kyseiselle valtiolle velvollisuutta varmistaa tällaisessa tapauksessa, että tälle emoyhtiölle ulkomaisen veron osalta myönnetty hyvitys ei alenna sitä yhtiöveron määrää, josta

se voi vähentää sen yhtiöveroennakon osuuden, jonka se on maksanut jakaessaan osinkoja omille osakkeenomistajilleen, eikä velvollisuutta ulottaa tämän saman emoyhtiön mahdollisuutta siirtää yhtiöveroennakon määrä, jota se ei voi vähentää verovelastaan, ulkomailla asuville tytäryhtiöilleen, joilta kannetaan yhtiöveroa tässä samassa valtiossa.

138 Kolmanteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että EY 43 ja EY 56 artiklan kanssa ei ole ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan hyvitys, jonka ulkomaisia osinkoja saanut maassa asuva yhtiö saa ulkomailla maksetun veron perusteella, alentaa yhtiöveron määrää, josta kyseinen yhtiö voi vähentää ennakkoon maksetun yhtiöveron.

139 EY 43 artiklan kanssa on ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan maassa asuva yhtiö voi siirtää maassa asuville tytäryhtiöilleen ennakkoon maksamansa yhtiöveron määrän, jota se ei voi vähentää yhtiöverosta, joka sen on maksettava tietyn tilikauden tai aikaisempien tilikausien taikka myöhempien tilikausien osalta, jotta nämä tytäryhtiöt voivat vähentää kyseisen ennakkoon maksetun veron määrän yhtiöverosta, jonka ne ovat velvollisia maksamaan, mutta jonka mukaan maassa asuva yhtiö ei voi siirtää tällaista määrää ulkomailla asuville tytäryhtiöilleen siinä tapauksessa, että näiltä tytäryhtiöiltä kannetaan veroa kyseisessä jäsenvaltiossa niiden siellä toteuttamista voitoista.

Neljäs kysymys

140 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee neljännessä kysymyksessään, onko EY 43 ja EY 56 artiklan sekä direktiivin 90/435 4 artiklan 1 kohdan ja 6 artiklan kanssa ristiriidassa pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö, jossa ulkomaisia osinkoja saavat maassa asuvat yhtiöt voivat valita järjestelmän, jonka mukaan niiden on mahdollista saada takaisin yhtiöveroennakko, jonka ne ovat maksaneet, kun ne ovat jakaneet osinkoja edelleen omille osakkeenomistajilleen, mutta jossa yhtäältä nämä maassa asuvat yhtiöt velvoitetaan maksamaan

yhtiöveroennakko ja vaatimaan siitä myöhemmin palautusta, ja jossa ei toisaalta säädetä yhtiöveroennakon hyvityksestä näiden maassa asuvien yhtiöiden osakkeenomistajille, vaikka kyseiset osakkeenomistajat olisivat saaneet yhtiöveroennakon hyvityksen, jos maassa asuvat yhtiöt olisivat jakaneet osinkoa kotimaisten osinkojen saamisen perusteella.

141 Direktiivin 90/435 säännösten soveltaminen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään ongelmaan voidaan oikopäätä sivuuttaa. Yhtäältä kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohta, kuten tämän tuomion 137 kohdassa täsmennettiin, ei nimittäin koske yksityiskohtaisia menettelytapoja, joiden mukaisesti voidaan säätää velvollisuudesta maksaa ennakkoon yhtiövero. Kun tähän säännökseen sisältyy sääntöjä, joilla pyritään välttämään ulkomailla asuvan tytäryhtiön maassa asuvalle emoyhtiölle jakaman voiton ketjuverotusta, sitä ei sovelleta osakkeita omistavien luonnollisten henkilöiden tilanteeseen. Toisaalta on muistutettava, että yhtiöveroennakko ei ole mainitun direktiivin 6 artiklassa tarkoitettu lähdevero (ks. tämän tuomion 111 kohta).

142 Liikkumisvapauksiin liittyvien perustamissopimuksen määräysten osalta on todettava, että koska kyseessä olevaa lainsäädäntöä sovelletaan osingon jakamiseen osakkeenomistajina oleville yhtiöille niiden osakeomistuksen laajuudesta riippumatta, se voi kuulua sekä sijoittautumisvapauteen liittyvän EY 43 artiklan että pääomien vapaaseen liikkuvuuteen liittyvän EY 56 artiklan soveltamisalaan.

143 Kun otetaan huomioon pääasian olosuhteet (ks. tämän tuomion 37 kohta), pääasiassa kyseessä olevaa kansallista lainsäädäntöä on syytä tarkastella ensin EY 43 artiklan valossa.

144 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 94 kohdassa, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tässä kysymyksessä yhteisöjen tuomioistuimelta sitä, onko Yhdistyneessä kuningaskunnassa 1.7.1994 alkaen käyttöön otettu FID-

järjestelmä lainmukainen. Tämän järjestelmän mukaan ulkomaisia osinkoja saavien maassa asuvien yhtiöiden on mahdollista saada palautus yhtiöveroennakon ylijäämästä eli yhtiöveroennakon määrästä, jota ei voida vähentää maksettavan yhtiöveron määrästä.

145 On kuitenkin todettava, että ulkomaisia osinkoja saavien maassa asuvien yhtiöiden, jotka valitsevat FID-järjestelmän, verokohtelu on kahdessa suhteessa epäedullisempaa kuin verokohtelu, jota sovelletaan kotimaisia osinkoja saaviin maassa asuviin yhtiöihin.

146 Ensinnäkin yhtiöveroennakon ylijäämän takaisin saamista koskevan mahdollisuuden osalta ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että vaikka yhtiöveroennakko on maksettava 14 päivän kuluessa siitä vuosineljänneksestä, jona kyseessä oleva yhtiö jakaa osinkoja osakkeenomistajilleen, yhtiöveroennakon ylijäämä on palautettava vasta, kun yhtiövero on maksettava, eli silloin, kun on kulunut yhdeksän kuukautta tilikauden päättymisestä. Yhtiön on siis odotettava sen mukaan, koska se on jakanut osinkoa, 8,5–17,5 kuukautta saadakseen palautuksen maksamastaan yhtiöveroennakosta.

147 Kuten pääasian kantajat väittävät, maassa asuvien yhtiöiden, jotka valitsevat tällaisen järjestelmän sen johdosta, että ne saavat ulkomaisia osinkoja, kassatilanteeseen vaikutetaan näin ollen epäedullisesti, toisin kuin tapauksessa, jossa maassa asuvat yhtiöt saavat kotimaisia osinkoja. Koska tässä jälkimmäisessä tapauksessa osinkoa jakava yhtiö on jo maksanut jaetuista voitoista yhtiöveroennakon, yhtiöveroennakon hyvitys myönnetään maassa asuvalle osinkoa saavalle yhtiölle, jonka on tämän johdosta mahdollista jakaa yhtä suuri määrä osinkoja omille osakkeenomistajilleen, eikä sillä ole velvollisuutta maksaa yhtiöveroennakkoa.

148 Toiseksi osakkeenomistajalla, joka saa osinkoa maassa asuvalta yhtiöltä FID:nä pidettävien ulkomaisten osinkojen perusteella, ei ole oikeutta veronhyvitykseen,

vaan kyseisen osakkeenomistajan katsotaan saaneen tuloa, jota on verotettu kyseessä olevan verovuoden osalta alimman verokannan mukaan. Koska tällainen osakkeenomistaja ei saa veronhyvitystä, hänellä ei ole oikeutta palautukseen, kun hänen ei ole maksettava tuloveroa tai kun maksettava tulovero on osingosta kannettavaa alimman verokannan mukaista veroa pienempi.

149 Kuten pääasian kantajat väittävät, tämä johtaa siihen, että yhtiön, joka on valinnut FID-järjestelmän, on korotettava jakamiensa osinkojen määrää, jos se haluaa taata osakkeenomistajille kotimaisia osinkoja jaettaessa saatavaa tuottoa vastaavan tuoton.

150 Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan nämä erot kohtelussa eivät merkitse sitä, että sijoittautumisvapautta rajoitettaisiin.

151 Sen osalta, että yhtiöllä, joka on valinnut FID-järjestelmän, on velvollisuus maksaa yhtiöveroennakko ja odottaa myöhempää palautusta, kyseinen hallitus toistaa perustelunsa, joiden mukaan ulkomaisia osinkoja saavan yhtiön tilanne ei ole rinnastettavissa sellaisen yhtiön tilanteeseen, joka saa kotimaisia osinkoja, sillä se, että ensiksi mainitulla yhtiöllä on velvollisuus maksaa yhtiöveroennakkoa myöhemmän osingonjaon yhteydessä, johtuu siitä, että toisin kuin jälkimäinen yhtiö, se on saanut osinkoja, joista ei ole maksettu lainkaan yhtiöveroennakkoa. Vaikka tässä erilaisessa asiayhteydessä ulkomaisia osinkoja saavalle yhtiölle, joka valitsee FID-järjestelmän, myönnetään oikeus palautukseen maksetusta yhtiöveroennakosta, tässä kohtelussa ei suinkaan voi kyseisen hallituksen mukaan olla kyse syrjinnästä.

152 Kuten tämän tuomion 87–91 kohdassa todettiin, koska yhtiön jakamasta voitosta kuitenkin kannetaan kyseisen yhtiön asuinvaltiossa yhtiövero, kun maksettava veron määrä määräytyy veroennakkojärjestelmän, joka koskee yhtiöveroa, joka osinkoa saavan yhtiön on maksettava, mukaan niin, että huomioon otetaan maassa asuvan

osinkoa jakavan yhtiön jakamistaan voitoista maksama vero mutta ei veroa, jonka ulkomailla asuva osinkoa jakava yhtiö on maksanut ulkomailla, tällaisessa järjestelmässä kohdellaan ulkomaisia osinkoja saavaa maassa asuvaa yhtiötä epäedullisemmin kuin kotimaisia osinkoja saavaa yhtiötä, vaikka ensin mainittu yhtiö on tilanteessa, joka on rinnastettavissa jälkimmäisen yhtiön tilanteeseen.

153 Vaikka tämän ensiksi mainitun yhtiön tilanne tosin paranee sillä, että ennakkona maksettu vero, jota ei voida vähentää maksettavasta yhtiöverosta, voidaan palauttaa, tällainen yhtiö on edelleen epäedullisemmassa tilanteessa kuin kotimaisia osinkoja saava yhtiö, sillä sen kassatilanteeseen vaikutetaan epäedullisesti.

154 Tällaisessa erilaisessa kohtelussa, jolla tehdään osakkuus ulkomailla asuvassa yhtiössä vähemmän houkuttelevaksi kuin osakkuus maassa asuvassa yhtiössä, on kyse, jos se ei ole objektiivisesti perusteltua, sijoittautumisvapauden loukkaamisesta.

155 Toisin kuin Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus väittää, sitä, että FID-järjestelmän valinneiden yhtiöiden kassatilanteeseen vaikutetaan epäedullisesti, ei voida perustella käytännön vaatimuksilla, jotka liittyvät siihen, että mainitun osingon verotuksessa kuluu tietty aika siihen, että jäsenvaltio ottaa huomioon kaikki verot, jotka tästä voitosta on kannettu joko kyseisessä valtiossa tai ulkomailla.

156 Jäsenvaltiolla on oltava käytettävissään tietty aika, jotta se voi maksettavan yhtiöveron lopullista määrää määrittäessään ottaa huomioon kaikki jaetusta voitosta jo kannetut verot. Tällä ei kuitenkaan voida perustella sitä, että kotimaisten osinkojen tapauksessa jäsenvaltio on valmis ottamaan huomioon, kun se määrittää yhtiöveroennakon määrää, joka osinkoa jakavan yhtiön on maksettava, yhtiöve-

roennakon osuuden, jonka on maksanut maassa asuva yhtiö, jolta itse mainittu osinkoa jakava yhtiö on saanut osinkoa – mikä tapahtuu siinä vaiheessa, kun tämän toisen maassa asuvan yhtiön maksettavaksi tulevan yhtiöveron lopullista määrää ei edes ole voitu vielä määrittää – kun taas ulkomaisten osinkojen tapauksessa kyseinen valtio vahvistaa maksettavan yhtiöveroennakon määrän ilman, että omille osakkeenomistajilleen osinkoja jakavan maassa asuvan yhtiön olisi mahdollista vähentää mainitusta määrästä vero, joka kannetaan voitosta, jonka ulkomailla asuva yhtiö on sille jakanut.

157 Mikäli osoittautuisi, että käytännön syistä ainoastaan kotimaisten osinkojen osalta voidaan jaetusta voitosta maksettu vero ottaa huomioon yhtiöveroennakkojärjestelmässä, kyseessä olevan jäsenvaltion olisi mukautettava jompaakumpaa sen maassa asuvien yhtiöiden verotusta koskevaan järjestelmään liittyvää näkökohtaa tämän epätasa-arvoisen kohtelun poistamiseksi.

158 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus väittää sen osalta, että FID-järjestelmässä ei myönnetä osakkeenomistajalle veronhyvitystä, että tällainen veronhyvitys myönnetään osinkoa saavalle osakkeenomistajalle ainoastaan silloin, kun kyse on jaetun voiton taloudellisesta kaksinkertaisesta verotuksesta, jota on vältettävä tai vähennettävä. Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan näin ei ole FID-järjestelmän osalta, koska yhtäältä ulkomaisista osingoista ei ole maksettu yhtiöveroennakkoa ja koska toisaalta yhtiöveroennakko, joka mainittuja osinkoja saavan maassa asuvan yhtiön on maksettava, kun se jakaa osinkoja omille osakkeenomistajilleen, palautetaan ylijäämän osalta myöhemmin.

159 Näissä perusteluissa kuitenkin nojaudutaan siihen samaan virheelliseen lähtökohtaan, jonka mukaan vaara taloudellisesta kaksinkertaisesta verotuksesta on olemassa ainoastaan tapauksessa, jossa on kyse osingoista, joita jakaa maassa asuva yhtiö, jolla on velvollisuus maksaa osingonjaoistaan yhtiöveroennakkoa, vaikka tosiasiassa tämä vaara on olemassa myös tapauksessa, jossa on kyse osingoista, joita jakaa ulkomailla asuva yhtiö, jonka voitoista kannetaan niin ikään sen asuinvaltiossa yhtiöveroa kyseisessä valtiossa sovellettavan verokannan ja siellä sovellettavien säännösten mukaisesti.

160 Samasta syystä Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ei voi kyseenalaistaa sitä, että ulkomailla asuvalta yhtiöltä saatuja osinkoja kohdellaan verotuksessa epäedullisemmin, väittämällä, että tällainen yhtiö voi maksaa osakkeenomistajilleen suurempia osinkoja, koska se ei ole velvollinen maksamaan yhtiöveroennakkoa.

161 Argumentti, jonka mukaan erilaisessa kohtelussa, joka aiheutuu FID-järjestelmässä ulkomaisia osinkoja jaettaessa, ei ole kyse sijoittautumisvapauden rajoittamisesta, on myös hylättävä, koska kyseinen järjestelmä on ainoastaan vaihtoehtoinen.

162 Kuten pääasian kantajat väittävät, kansallinen järjestelmä, jolla rajoitetaan liikkumisvapauksia, on nimittäin ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa, vaikka sen soveltaminen on vapaavalintaista.

163 Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen sen argumentin osalta, jonka mukaan kyseessä olevat rajoitukset voidaan perustella välttämättömyydellä varmistaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa voimassa olevan verojärjestelmän johdonmukaisuus, on todettava, että tällä argumentilla ainoastaan viitataan niihin samoihin perusteluihin, jotka on jo hylätty toisen kysymyksen tarkastelun yhteydessä (ks. tämän tuomion 93 kohta).

164 Edellä esitetystä seuraa, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen neljännessä kysymyksessään esittämät FID-järjestelmän ominaispiirteet ovat ristiriidassa EY 43 artiklan kanssa.

165 Siltä osin kuin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tämä kysymys koskee myös tapausta, jossa on kyse kolmansiin maihin sijoittautuneista yhtiöistä, jotka eivät näin ollen kuulu sijoittautumisvapauteen liittyvän EY 43 artiklan soveltamisalaan – sekä tämän tuomion 38 kohdassa esitetystä syystä – esiin nousee kysymys siitä, ovatko pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset kansalliset säännökset myös pääomien vapaaseen liikkuvuuteen liittyvän EY 56 artiklan vastaisia.

166 Tältä osin on todettava, että erilainen kohtelu, joka kohdistuu ulkomaisiin osinkoihin, kun niitä saa maassa asuva yhtiö, joka valitsee FID-järjestelmän (ks. tämän tuomion 145–149 kohta), voi johtaa siihen, että tällainen yhtiö luopuu sijoittamasta pääomiaan toiseen valtioon sijoittautuneeseen yhtiöön, ja rajoittaa samalla myös muihin valtioihin sijoittautuneiden yhtiöiden mahdollisuuksia kerätä pääomaa Yhdistyneestä kuningaskunnasta.

167 Jotta tällainen erilainen kohtelu soveltuisi yhteen pääomien vapaaseen liikkuvuuteen liittyvien perustamissopimuksen määräysten kanssa, sen on koskettava tilanteita, jotka eivät ole objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa, tai erilaisen kohtelun on oltava perusteltu yleistä etua koskevista pakottavista syistä.

168 Koska Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on viitannut tässä yhteydessä samoihin huomautuksiin kuin EY 43 artiklan tarkastelussa, riittää, kun todetaan, että tämän tuomion 150–163 kohdassa esitetyistä syistä tämä erilainen kohtelu koskee tilanteita, jotka ovat objektiivisesti katsoen toisiinsa rinnastettavissa, ja sillä rajoitetaan pääomanliikkeitä, minkä ei ole osoitettu olevan perusteltua.

169 Ainoa argumentti, johon tämä hallitus on vedonnut nimenomaan pääomien vapaan liikkuvuuden osalta, koskee sitä, että tilanteessa, johon liittyy kolmansiin maihin sijoittautuneita osinkoja jakavia yhtiöitä, näiden yhtiöiden asuinvaltioissaan maksaman veron todentaminen voi olla vaikeampaa kuin yhteisön sisäisessä tilanteessa.

170 On totta, että unionin jäsenvaltioiden oikeudellisen yhdentymisen laajuuden johdosta ja erityisesti sen johdosta, että kansallisten veroviranomaisten yhteistyöstä on annettu yhteisön lainsäädäntöä, kuten jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten keskinäisestä avusta välittömien verojen alalla 19.12.1977 annettu neuvoston direktiivi 77/799/ETY (EYVL L 336, s. 15), se, että jäsenvaltio verottaa taloudellista toimintaa, johon liittyy yhteisön sisäisiä rajatylittäviä näkökohtia, ei kaikissa tapauksissa ole rinnastettavissa sellaisen taloudellisen toiminnan verottamiseen, joka liittyy jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiin suhteisiin.

171 Lisäksi kuten julkisasiamies korosti ratkaisuehdotuksensa 121 kohdassa, on mahdollista, että jäsenvaltio voi osoittaa pääomanliikkeitä kolmansiin maihin ja kolmansista maista koskevan rajoituksen olevan tietystä syystä perusteltu tilanteessa, jossa tätä syytä ei pidettäisi pätevänä perusteluna jäsenvaltioiden välisten pääomanliikkeiden rajoitukselle.

172 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on kuitenkin kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön osalta vedonnut ulkomailla maksetun veron todentamiseen liittyviin ongelmiin ainoastaan selittääkseen aikaa, joka kuluu yhtiöveroennakon maksamisen ja sen palauttamisen välillä. Kuten tämän tuomion 156 kohdassa todettiin, tällaisella seikalla ei voida perustella lainsäädäntöä, jonka nojalla ulkomaisia osinkoja saava maassa asuva yhtiö ei voi millään tavalla vähentää yhtiöveroennakkona maksamastaan määrästä veroa, joka kannetaan jaetuista voitoista ulkomailla, vaikka kotimaisten osinkojen osalta mainittu vero vähennetään viran puolesta maassa asuvan osinkoa jakavan yhtiön maksamasta – joskin vain ennakkoon – verosta.

173 Neljänteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että EY 43 ja EY 56 artiklan kanssa on ristiriidassa kansallinen lainsäädäntö, jossa maassa asuvat yhtiöt, jotka jakavat osakkeenomistajilleen osinkoja saamiensa kotimaisten osinkojen perusteella, vapautetaan yhtiöveroennakon maksamisesta, samalla kun maassa asuville yhtiöille, jotka

jakavat osakkeenomistajilleen osinkoja saamiensa ulkomaisten osinkojen perusteella, myönnetään oikeus valita järjestelmä, jonka mukaan niiden on mahdollista saada takaisin yhtiöveroennakko, mutta jossa yhtäältä nämä maassa asuvat yhtiöt velvoitetaan maksamaan tämä yhtiöveroennakko ja vaatimaan siitä myöhemmin palautusta ja jossa ei toisaalta säädetä veronhyvityksestä niiden osakkeenomistajille, vaikka kyseiset osakkeenomistajat olisivat saaneet veronhyvityksen tapauksessa, jossa maassa asuva yhtiö jakaa osinkoja kotimaisten osinkojen perusteella.

Viides kysymys

174 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee viidennessä kysymyksessään, ovatko – kun otetaan huomioon se, että ensimmäisessä ja toisessa kysymyksessä kyseessä olevat kansalliset säännökset on annettu ennen 31.12.1993 – neljännessä kysymyksessä mainitut säännökset, jotka on annettu tämän ajankohdan jälkeen mutta joilla on muutettu mainittuja kansallisia säännöksiä, siltä osin kuin kyseiset säännökset ovat myös pääomanliikkeitä koskevia rajoituksia, jotka on lähtökohtaisesti kielletty EY 56 artiklassa, sallittuja sen johdosta, että ne ovat EY 57 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja 31.12.1993 voimassa olleita rajoituksia.

175 EY 57 artiklan 1 kohdan mukaan se, mitä 56 artiklassa määrätään, ei estä soveltamasta kolmansiin maihin sellaisia rajoituksia, jotka ovat kansallisen lainsäädännön tai yhteisön oikeuden mukaan voimassa 31.12.1993 ja jotka koskevat pääomanliikkeitä kolmansiin maihin tai kolmansista maista, jos näihin liittyy suoria sijoituksia, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille.

176 Näin ollen on tutkittava, kuuluvatko neljännessä kysymyksessä mainitut kansalliset säännökset EY 57 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan rajoituksina, jotka koskevat pääomanliikkeitä, joihin liittyy suoria sijoituksia, sijoittautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille.

177 Erityisesti suorien sijoitusten käsitteen osalta on todettava, että sitä ei määritellä perustamissopimuksessa.

178 Tämä käsite on kuitenkin määritelty yhteisön oikeudessa perustamissopimuksen 67 artiklan (artikla on kumottu Amsterdamin sopimuksella) täytäntöönpanosta 24.6.1988 annetun neuvoston direktiivin 88/361/ETY (EYVL L 178, s. 5) liitteessä I olevassa pääomanliikkeiden nimikkeistössä, joka sisältää kolmetoista pääomanliikkeiden ryhmää.

179 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että koska EY 56 artiklassa toistetaan asiallisesti direktiivin 88/361 1 artiklan sisältö ja vaikka tämä direktiivi on annettu ETY:n perustamissopimuksen 69 artiklan ja 70 artiklan 1 kohdan nojalla (ETY:n perustamissopimuksen 67–73 artikla on korvattu EY:n perustamissopimuksen 73 b–73 g artiklalla, joista on puolestaan tullut EY 56–EY 60 artikla), tällä nimikkeistöllä on edelleen pääomanliikkeiden käsitteen määrittämisen kannalta sama ohjeellinen arvo kuin ennen uusien artikloiden voimaantuloa, vaikkakin tiedetään, että nimikkeistön johdannon mukaan siinä oleva luettelo ei ole tyhjentävä (ks. mm. asia C-222/97, Trummer ja Mayer, tuomio 16.3.1999, Kok. 1999, s. I-1661, 21 kohta ja asia C-513/03, Van Hilten-van der Heijden, tuomio 23.2.2006, Kok. 2006, s. I-1957, 39 kohta).

180 Tälle nimikkeistölle on annettava tällainen ohjeellinen arvo, kun tulkitaan suorien sijoitusten käsitettä. Mainitun nimikkeistön ensimmäisessä otsikossa "Suorat sijoitukset" mainitaan sivuliikkeen tai uuden, yksinomaan pääoman sijoittavalle

henkilölle kuuluvan yrityksen perustaminen ja laajentaminen sekä olemassa olevien kokonaisten yritysten hankkiminen, osallistuminen uuteen tai olemassa olevaan yritykseen pysyvien taloudellisten yhteyksien luomiseksi tai ylläpitämiseksi, pitkäaikaiset lainat pysyvien taloudellisten yhteyksien luomiseksi tai ylläpitämiseksi sekä voittovarojen uudelleen sijoittaminen pysyvien taloudellisten yhteyksien ylläpitämiseksi.

181 Kuten tästä luettelosta ja siihen liittyvistä selityksistä ilmenee, suorien sijoitusten käsite koskee kaikenlaisia luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden tekemiä sijoituksia, joiden tarkoituksena on pysyvien ja suorien yhteyksien luominen tai ylläpitäminen pääoman sijoittajan ja sen yrityksen välillä, jonka käyttöön pääoma annetaan taloudellisen toiminnan harjoittamista varten.

182 Uuden tai olemassa olevan yrityksen osakkeiden omistamisen osalta tavoite luoda tai ylläpitää pysyviä taloudellisia yhteyksiä edellyttää, kuten kyseisistä selityksistä ilmenee, että osakkeenomistajan omistama osakemäärä antaa sille joko kansallisen osakeyhtiölainsäädännön nojalla tai muutoin todellisen mahdollisuuden osallistua yhtiön johtamiseen tai sen valvontaan.

183 Toisin kuin pääasian kantajat väittävät, pääomanliikkeiden, joihin liittyy EY 57 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja suoria sijoituksia tai sijoittautumista, rajoituksiksi voidaan katsoa sekä kansalliset säännökset, joilla, kun niitä sovelletaan pääomanliikkeisiin kolmansiin maihin tai kolmansista maista, rajoitetaan sijoituksia tai sijoittautumista, että säännökset, joilla rajoitetaan sijoituksista tai sijoittautumisesta seuraavaa osinkojen maksamista.

184 Oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että ulkomaisten osinkojen kohtelua epäedullisemmin kuin kotimaisia osinkoja on pidettävä pääomien vapaan liikkuvuuden

rajoituksena siltä osin kuin tällä voidaan aiheuttaa se, että osakkeiden hankkiminen muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneista yhtiöistä on vähemmän houkuttelevaa (em. asia Verkooijen, tuomion 35 kohta; em. asia Lenz, tuomion 21 kohta ja em. asia Manninen, tuomion 23 kohta).

185 Tästä seuraa, että pääomanliikkeiden rajoittaminen, kuten ulkomaisten osinkojen kohteleminen verotuksellisesti epäedullisemmin, kuuluu EY 57 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, siltä osin kuin tämä rajoittaminen liittyy osakeomistuksiin, jotka on hankittu pysyvien ja suorien taloudellisten yhteyksien luomiseksi tai ylläpitämiseksi osakkeenomistajan ja kyseessä olevan yhtiön välillä ja joiden perusteella osakkeenomistajilla on todellinen mahdollisuus osallistua yhtiön johtamiseen tai sen valvontaan.

186 Jos näin ei ole, EY 56 artiklassa kiellettyä pääomanliikkeiden rajoitusta ei voida soveltaa, ei edes suhteissa kolmansiin maihin.

187 EY 57 artiklan 1 kohdasta ilmenee sitä vastoin, että jäsenvaltio voi suhteissa kolmansiin maihin soveltaa pääomanliikkeiden rajoituksia, jotka kuuluvat tämän määräyksen aineelliseen soveltamisalaan, vaikka kyseiset rajoitukset ovat EY 56 artiklassa määrätyn pääomien vapaan liikkuvuuden periaatteen vastaisia, kunhan ne olivat voimassa jo 31.12.1993.

188 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsoo, että jos yhteisöjen tuomioistuin katsoisi, että pääasiassa kyseessä oleva ulkomaisten osinkojen verotusta koskeva lainsäädäntö on ristiriidassa EY 56 artiklan kanssa, mainittua poikkeusta sovellettaisiin sekä niiden ennen 31.12.1993 annettujen säännösten osalta, joita ensimmäinen, toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys koskee, että 1.7.1994 voimaan tulleen FID-järjestelmän osalta, koska tällä järjestelmällä ei otettu käyttöön olemassa olleisiin säännöksiin nähden uusia rajoituksia, vaan sillä päinvastoin ainoastaan lievennettiin tiettyjä voimassa olevan lainsäädännön rajoittavia vaikutuksia.

189 Ensinnäkin on täsmennettävä EY 57 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua 31.12.1993 voimassa olevien rajoitusten käsitettä.

190 Kuten pääasian kantajat, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja komissio ovat esittäneet, on viitattava asiassa C-302/97, Konle, 1.6.1999 annettuun tuomioon (Kok. 1999, s. I-3099), jossa yhteisöjen tuomioistuimen oli tulkittava voimassa olevan lainsäädännön käsitettä, joka sisältyy Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyn asiakirjan (EYVL 1994, C 241, s. 21 ja EYVL 1995, L 1, s. 1) tiettyyn määräykseen, jonka nojalla Itävallan tasavallan oli mahdollista jatkaa väliaikaisesti vapaa-ajan asuntoja koskevan voimassa olevan lainsäädäntönsä soveltamista.

191 Yhteisöjen tuomioistuin nimittäin täsmensi kyseisessä asiassa antamassaan tuomioissa, että vaikka yhteisön säädöksessä vahvistettuna ajankohtana voimassa olevan lainsäädännön sisällön määrittäminen kuuluu lähtökohtaisesti kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan, yhteisöjen tuomioistuimen on annettava ne perusteet, joilla tulkitaan yhteisön oikeuden käsitettä, joka on ohjeena yhteisön poikkeusjärjestelmän soveltamisessa vahvistettuna ajankohtana "voimassa olevaan" kansalliseen lainsäädäntöön (ks. vastaavasti em. asia Konle, tuomion 27 kohta).

192 Kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi tässä samassa asiassa antamassaan tuomiossa, jokainen kansallinen säännös, joka on annettu täten vahvistetun ajankohdan jälkeen, ei ole pelkästään antamispäivänsä vuoksi ilman muuta suljettu pois kyseessä olevassa yhteisön säädöksessä vahvistetusta poikkeusjärjestelystä. Tätä poikkeusta nimittäin sovelletaan säännökseen, joka sisällöltään vastaa identtisesti sitä edeltänyttä lainsäädäntöä tai jolla vain väljennetään tai poistetaan aiempaan lainsäädäntöön sisältyneitä rajoituksia, jotka kohdistuvat yhteisön oikeusjärjestyksen mukaisten vapauksien ja oikeuksien käyttämiseen. Sitä vastoin lainsäädäntöä, joka perustuu aiemmista säännöksistä poikkeavaan ajatteluun ja jolla otetaan käyttöön uusia menettelyjä, ei voida rinnastaa kyseessä olevassa yhteisön säädöksessä vahvistettuna ajankohtana voimassa olleeseen lainsäädäntöön (ks. em. asia Konle, tuomion 52 ja 53 kohta).

193 FID-järjestelmän ja ulkomaisten osinkojen verotusta koskevan voimassa olevan kansallisen lainsäädännön välisen suhteen, sellaisena kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on sen esittänyt, osalta on selvää, että kyseisen järjestelmän tavoitteena on vähentää rajoittavia vaikutuksia, joita voimassa olevasta lainsäädännöstä aiheutuu ulkomaisia osinkoja saaville maassa asuville yhtiöille, muun muassa siten, että mainituille yhtiöille tarjotaan mahdollisuus saada palautus maksetun yhtiöveroennakon ylijäämästä, kun ne jakavat osinkoja omille osakkeenomistajilleen.

194 Kansallisen tuomioistuimen asiana on kuitenkin ratkaista, onko sitä pääasian kantajien korostamaa seikkaa, että FID:ksi luokiteltuja osinkoja saaville osakkeenomistajille ei myönnetä yhtiöveroennakon hyvitystä, pidettävä uutena rajoituksena. Vaikka kansallisessa verojärjestelmässä, jonka osa FID-järjestelmä on, tällaisen yhtiöveroennakon hyvityksen myöntäminen osinkoa saavalle osakkeenomistajalle vastaa sitä, että osinkoa jakava yhtiö suorittaa tästä osingonjaosta yhtiöveroennakkoa, ennakkoratkaisupyynnössä esitetyn kansallisen verolainsäädännön kuvauksen perusteella ei voida päätellä, että sillä, että yhtiöllä, joka on valinnut FID-järjestelmän, on oikeus palautukseen yhtiöveroennakon ylijäämästä, perustellaan 31.12.1993 voimassa olevan lainsäädännön mukaisessa ajattelussa se, että kyseisen yhtiön osakkeenomistajille ei myönnetä veronhyvitystä.

195 Joka tapauksessa toisin kuin Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus väittää, FID-järjestelmää ei voida pitää voimassa olevana rajoituksena pelkästään sen vuoksi, että tämän järjestelmän vapaavalintaisuuden johdosta kyseessä olevilla yhtiöillä on edelleen käytössään se mahdollisuus, että niihin sovelletaan aikaisemmin käyttöön otettua järjestelmää siitä seuraavine rajoittavine vaikutuksineen. Kuten tämän tuomion 162 kohdassa todettiin, järjestelmä, jolla rajoitetaan liikkumisvapauksia, on nimittäin ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa, vaikka sen soveltaminen on vapaavalintaista.

196 Viidenteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että EY 57 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kun jäsenvaltio on antanut ennen 31.12.1993 lainsäädäntöä, johon sisältyy EY 56 artiklassa kiellettyjä rajoituksia, jotka koskevat pääomanliikkeitä

kolmansiin maihin tai kolmansista maista, ja antaa kyseisen ajankohdan jälkeen säännöksiä, joilla myös rajoitetaan pääomanliikkeitä mutta jotka samalla sisällöltään vastaavat identtisesti niitä edeltänyttä lainsäädäntöä tai joilla vain väljennetään tai poistetaan aiempaan lainsäädäntöön sisältyneitä rajoituksia, jotka kohdistuvat yhteisön oikeusjärjestyksen mukaisten vapauksien ja oikeuksien käyttämiseen, EY 56 artiklan kanssa ei ole ristiriidassa se, että näitä viimeksi mainittuja säännöksiä sovelletaan kolmansiin maihin, kun kyseisiä säännöksiä sovelletaan pääomanliikkeisiin, joihin liittyy suoria sijoituksia, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille. Tältä osin suorina sijoituksina ei voida pitää sellaisia osakeomistuksia, joita ei ole hankittu yhtiöstä pysyvien ja suorien taloudellisten yhteyksien luomiseksi tai ylläpitämiseksi osakkeenomistajan ja tämän yhtiön välillä ja joiden perusteella osakkeenomistajalla ei ole todellista mahdollisuutta osallistua yhtiön johtamiseen tai sen valvontaan.

Kuudes, seitsemäs, kahdeksas ja yhdeksäs kysymys

197 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa ja yhdeksännessä kysymyksessään, joita on tarkasteltava yhdessä, onko, siinä tapauksessa, että edeltävissä kysymyksissä tarkoitetut kansalliset säännökset ovat yhteisön oikeuden vastaisia, niiden kanteiden, joita pääasian kantajat ovat nostaneet hyvityksen saamiseksi tällaisesta yhteisön oikeuden vastaisuudesta, kaltaisia kanteita pidettävä aiheettomasti perittyjen rahamäärien tai perusteettomasti evättyjen etujen palauttamiskanteina, vai sitä vastoin vahingonkorvauskanteina. Siltä osin kuin kyse on vahingonkorvauskanteesta, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Brasserie du Pêcheur ja Factortame annetussa tuomiossa asetettujen edellytysten täytyttävä ja onko tältä osin otettava huomioon kansallisen oikeuden mukainen muoto, jossa tällaiset kanteet on nostettava.

198 Edellytysten, joiden nojalla jäsenvaltiolla on velvollisuus korvata yksityisille yhteisön oikeuden rikkomisella aiheutetut vahingot, soveltamisen osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko yhteisöjen tuomioistuimen mahdollista antaa ohjeita, jotka koskevat vaatimusta yhteisön oikeuden riittävän ilmeisestä rikkomisesta sekä vaatimusta, joka liittyy syy-yhteyteen vahingon, joka on aiheutunut henkilöille, joiden oikeuksia on loukattu, ja valtion velvoitteen laiminlyönnin välillä.

199 Pääasian kantajat väittävät, että kaikki kuudennessa kysymyksessä kuvatut kanteet kuuluvat palauttamiskanteiden ryhmään sekä niiltä osin kuin nämä kanteet koskevat aiheettomasti perityn veron ylijäämän tai tappion, joka on aiheutunut siitä, että verona ennenaikaisesti maksettuja rahamääriä ei ole voitu käyttää, palauttamista että niiltä osin kuin kyseiset kanteet koskevat hyvitysten myöntämistä tai sen rahamäärän palauttamista, jolla kyseessä olevien maassa asuvien yhtiöiden oli korotettava FID:nä pidettävien osinkojen määrää korvatakseen osakkeenomistajilleen sen, että nämä eivät saaneet veronhyvitystä. Jos yhteisön oikeuden mukaan on mahdollista, että kansallisessa oikeudessa säädetään ainoastaan vahingonkorvauskanteesta, kyseinen vahingonkorvauskanne on pääasian kantajien mukaan joka tapauksessa toisentyyppinen kuin edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Brasserie du Pêcheur ja Factortame annetussa tuomiossa kyseessä ollut kanne.

200 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus sitä vastoin väittää, että kaikissa pääasian kantajien käyttämissä oikeussuojakeinoissa on kyse vahingonkorvauskanteista, joita koskevat edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Brasserie du Pêcheur ja Factortame asetetut edellytykset. Sillä, miten kanteet on kansallisen oikeuden näkökulmasta nostettu, ei ole Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan merkitystä, kun niitä määritellään yhteisön oikeudessa.

201 Tältä osin on todettava, että pääasian kantajien kansallisessa tuomioistuimessa nostamien kanteiden oikeudellinen luonnehdinta ei kuulu yhteisöjen tuomioistuimelle. Esillä olevassa asiassa pääasian kantajien on täsmennettävä kanteidensa luonne ja perusta (palauttamiskanne vai vahingonkorvauskanne) kansallisen tuomioistuimen valvonnassa (ks. em. yhdistetyt asiat Metallgesellschaft ym., tuomion 81 kohta).

202 On kuitenkin niin, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan oikeus saada takaisin sellaiset verot, jotka jäsenvaltio on kantanut yhteisön oikeuden vastaisesti, seuraa niistä oikeuksista, joita yksityisille on annettu yhteisön oikeussäännöillä, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on näitä oikeussääntöjä tulkinnut, ja täydentää näitä oikeuksia (ks. mm. asia 199/82, San Giorgio, tuomio 9.11.1983, Kok. 1983, s. 3595, Kok. Ep. VII, s. 373, 12 kohta ja em. yhdistetyt asiat Metallgesellschaft ym., tuomion 84 kohta). Jäsenvaltiolla on siten lähtökohtaisesti velvollisuus palauttaa yhteisön oikeuden vastaisesti kannetut verot (yhdistetyt asiat C-192/95–C-218/95, Comateb ym., tuomio 14.1.1997, Kok. 1997, s. I-165, 20 kohta ja em. yhdistetyt asiat Metallgesellschaft ym., tuomion 84 kohta).

203 Koska yhteisö ei ole antanut säännöksiä perusteettomasti kannettujen kansallisten verojen ja maksujen palauttamisesta, kunkin jäsenvaltion asiana on sisäisessä oikeusjärjestyksessään määrittää toimivaltaiset tuomioistuimet ja antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, kuitenkin siten, että nämä menettelysäännöt eivät saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että yhteisön oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. mm. asia 33/76, Rewe, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 1989, Kok. Ep. III, s. 271, 5 kohta ja asia 45/76, Comet, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 2043, 13 ja 16 kohta sekä sittemmin asia C-231/96, Edis, tuomio 15.9.1998, Kok. 1998, s. I-4951, 19 ja 34 kohta; asia C-343/96, Dilexport, tuomio 9.2.1999, Kok. 1999, s. I-579, 25 kohta ja em. yhdistetyt asiat Metallgesellschaft ym., tuomion 85 kohta).

204 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin katsoi edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Metallgesellschaft ym. antamansa tuomion 96 kohdassa, että kun maassa asuva yhtiö tai sen emoyhtiö on kärsinyt taloudellisen menetyksen, josta jäsenvaltion viranomaiset ovat hyötyneet, sen takia, että on maksettu yhtiöveroennakko, joka kannettiin kyseiseltä maassa asuvalta yhtiöltä ulkomailla asuvalle emoyhtiölle jaettujen osinkojen yhteydessä mutta josta maassa asuva yhtiö, joka oli jakanut osinkoja myös tässä jäsenvaltiossa asuvalle emoyhtiöille, oli vapautettu, vapaaseen liikkuvuuteen liittyvien perustamissopimuksen määräysten mukaan edellytetään, että maassa asuvilla yhtiöillä ja niiden ulkomailla asuvilla emoyhtiöillä on käytettävissään tehokas oikeussuojakeino, jotta ne voivat saada palautuksen tai vahingonkorvauksen tästä menetyksestä.

205 Tästä oikeuskäytännöstä ilmenee, että kun jäsenvaltio on kantanut veroja yhteisön oikeuden vastaisesti, yksityisillä on oikeus palautukseen sekä aiheettomasti peritystä verosta että tälle jäsenvaltiolle maksetuista tai sen pidättämistä rahamääristä, jotka ovat suorassa yhteydessä tähän veroon. Kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Metallgesellschaft ym. antamansa tuomion 87 ja 88 kohdassa, tähän kuuluvat myös kustannukset, jotka aiheutuvat siitä, että rahamäärät eivät olleet käytettävissä sen vuoksi, että vero vaadittiin maksettavaksi ennenaikaisesti.

206 Jos kansalliset hyvityksiin liittyvät oikeussäännökset ovat olleet esteenä sille, että verovelvollinen saa takaisin maksamansa yhtiöveroennakon kaltaisen yhteisön oikeuden vastaisesti kannetun veron, kyseisellä verovelvollisella on oikeus palautukseen tästä verosta.

207 Toisin kuin pääasian kantajat väittävät, hyvityksiä, joista verovelvollinen on luopunut voidakseen vähentää yhtiöveroennakon kaltaisen aiheettomasti perityn veron kokonaisuudessaan toisesta verosta, tai vahinkoja, jotka ovat aiheutuneet maassa asuville FID-järjestelmän valinneille yhtiöille siitä syystä, että kyseisten yhtiöiden oli korotettava jakamiensa osinkojen määrää korvatakseen osakkeenomistajilleen sen, että nämä eivät saaneet veronhyvitystä, ei kuitenkaan voida yhteisön oikeuden perusteella korvata sellaisen kanteen välityksellä, joka koskee aiheettomasti perityn veron tai kyseessä olevalle jäsenvaltiolle maksettujen tai sen perimien rahamäärien, jotka ovat suorassa yhteydessä tähän veroon, palauttamista. Tällaiset hyvityksistä luopumiset tai osinkojen määrän korottamiset perustuvat nimittäin kyseisten yhtiöiden tekemiin päätöksiin, eivätkä ne ole näiden yhtiöiden kannalta väistämätön seuraus siitä, että Yhdistynyt kuningaskunta ei kohtele mainittuja osakkeenomistajia samalla tavalla kuin osakkeenomistajia, jotka saavat kotimaisiin osinkoihin perustuvia osinkoja.

208 Näin ollen kansallisen tuomioistuimen asiana on määrittää, onko hyvityksistä luopumisissa tai osinkojen määrän korottamisissa asianomaisten yhtiöiden kannalta kyse taloudellisista tappioista, jotka ovat aiheutuneet kyseessä olevan jäsenvaltion syyksi luettavasta yhteisön oikeuden rikkomisesta.

209 Sulkematta pois sitä mahdollisuutta, että jäsenvaltion vastuu syntyy kansallisen oikeuden väljempien edellytysten perusteella, yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että jotta jäsenvaltiolla olisi velvollisuus korvata yksityisille sen syyksi luettavalla yhteisön oikeuden rikkomisella aiheutetut vahingot, seuraavan kolmen edellytyksen on täytyttävä: rikotulla oikeusnormilla on oltava tarkoitus antaa oikeuksia yksityisille, rikkomisen on oltava riittävän ilmeistä ja vahingon, joka on aiheutunut henkilöille, joiden oikeuksia on loukattu, on oltava välittömässä syy-yhteydessä valtion velvoitteen laiminlyöntiin (em. yhdistetyt asiat Brasserie du Pêcheur ja Factortame, tuomion 51 ja 66 kohta ja asia C-224/01, Köbler, tuomio 30.9.2003, Kok. 2003, s. I-10239, 51 ja 57 kohta).

210 Niiden edellytysten soveltaminen, joilla voidaan selvittää jäsenvaltioiden vastuu yksityisille yhteisön oikeuden rikkomisesta aiheutuneista vahingoista, on lähtökohtaisesti kansallisten tuomioistuinten tehtävänä (em. yhdistetyt asiat Brasserie du Pêcheur ja Factortame, tuomion 58 kohta ja em. asia Köbler, tuomion 100 kohta) yhteisöjen tuomioistuimen tätä soveltamista varten antamien suuntaviivojen mukaisesti (em. yhdistetyt asiat Brasserie du Pêcheur ja Factortame, tuomion 55–57 kohta; asia C-392/93, British Telecommunications, tuomio 26.3.1996, Kok. 1996, s. I-1631, 41 kohta; em. yhdistetyt asiat Denkavit ym., tuomion 49 kohta ja em. asia Konle, tuomion 58 kohta).

211 Pääasiassa EY 43 ja EY 56 artiklaa koskevilta osin ensimmäinen edellytys täyttyy selvästi. Näillä määräyksillä nimittäin annetaan oikeuksia yksityisille (ks. em. yhdistetyt asiat Brasserie du Pêcheur ja Factortame, tuomion 23 ja 54 kohta ja yhdistetyt asiat C-163/94, C-165/94 ja C-250/94, Sanz de Lera ym., tuomio 14.12.1995, Kok. 1995, s. I-4821, 43 kohta).

212 Toisen edellytyksen osalta on muistutettava, että yhtäältä yhteisön oikeuden rikkominen on riittävän ilmeistä silloin, kun jäsenvaltio on lainsäädäntövaltaansa käyttäessään ylittänyt selvällä ja vakavalla tavalla sen toimivallan käytölle asetetut rajat (ks. em. yhdistetyt asiat Brasserie du Pêcheur ja Factortame, tuomion 55 kohta; em. asia British Telecommunications, tuomion 42 kohta ja asia C-424/97, Haim, tuomio 4.7.2000, Kok. 2000, s. I-5123, 38 kohta). Toisaalta silloin, kun kyseisellä

jäsenvaltiolla oli yhteisön oikeutta rikkoessaan oleellisesti vähentynyt tai jopa olematon harkintavalta, pelkän yhteisön oikeuden rikkomisen voidaan katsoa jo sinänsä olevan riittävän ilmeinen rikkominen (ks. asia C-5/94, Hedley Lomas, tuomio 23.5.1996, Kok. 1996, s. I-2553, 28 kohta ja em. asia Haim, tuomion 38 kohta).

213 Sen arvioimiseksi, onko kyse riittävän ilmeisestä rikkomisesta, on otettava huomioon kaikki kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa tilannetta koskevat seikat. Näitä seikkoja ovat muun muassa rikotun oikeusnormin selkeys ja täsmällisyys, laiminlyönnin tai vahinkoa aiheuttaneen teon tahallisuus tai tahattomuus, mahdollisen oikeudellisen erehdyksen anteeksiannettavuus tai anteeksiantamattomuus ja se seikka, onko yhteisön toimielimen toiminta voinut myötävaikuttaa yhteisön oikeuden vastaisten kansallisten toimenpiteiden tai menettelyiden toteuttamiseen tai ylläpitämiseen (ks. em. yhdistetyt asiat Brasserie du Pêcheur ja Factortame, tuomion 56 kohta ja em. asia Haim, tuomion 42 ja 43 kohta).

214 Joka tapauksessa yhteisön oikeuden rikkominen on selvästi ilmeinen silloin, kun sitä on jatkettu huolimatta jäsenyysvelvoitteiden laiminlyönnin toteavasta tuomiosta, ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta tuomiosta tai asiaa koskevasta yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä, joiden perusteella kyseistä toimintaa on pidettävä yhteisön oikeuden rikkomisena (em. yhdistetyt asiat Brasserie du Pêcheur ja Factortame, tuomion 57 kohta).

215 Esillä olevassa asiassa kansallisen tuomioistuimen on arvioidessaan, oliko EY 43 artiklan rikkominen, johon kyseessä oleva jäsenvaltio syyllistyi, riittävän ilmeinen, otettava huomioon se, että seuraukset, joita perustamissopimuksessa taatuista liikkumisvapauksista aiheutuu välittömän verotuksen kaltaisella alalla, ovat tulleet ilmi vain vähitellen muun muassa niiden periaatteiden myötä, jotka yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska 28.1.1986 antamastaan tuomiosta alkaen. Lisäksi maassa asuvien yhtiöiden ulkomailla asuvilta yhtiöiltä saamien osinkojen verottamisen osalta yhteisöjen tuomioistuimella on ollut tilaisuus vasta edellä mainitussa asiassa Verkooijen, edellä mainitussa asiassa Lenz ja edellä mainitussa asiassa Manninen annetuissa tuomioissa selventää niitä vaatimuksia, joita kyseisistä liikkumisvapauksista, muun muassa pääomien vapaasta liikkuvuudesta, aiheutuu.

216 Direktiivin 90/435 kattamia tapauksia lukuun ottamatta yhteisön oikeudessa ei nimittäin täsmennetty nimenomaisesti jäsenvaltion velvollisuutta varmistaa, että osinkoja, joita maassa asuvat yhtiöt jakavat maassa asuville henkilöille, ja osinkoja, joita ulkomailla asuvat yhtiöt jakavat maassa asuville henkilöille, on kohdeltava samalla tavalla suhteessa järjestelyihin ketjuverotuksen tai taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen vähentämiseksi tai välttämiseksi. Tästä seuraa, että esillä olevassa ennakkoratkaisupyynnössä esiin tuotua ongelmaa ei ollut vielä sellaisenaan käsitelty yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä ennen edellä mainitussa asiassa Verkooijen, edellä mainitussa asiassa Lenz ja edellä mainitussa asiassa Manninen annettuja tuomioita.

217 Kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon nämä seikat, kun se arvioi tämän tuomion 213 kohdassa mainittuja tekijöitä ja erityisesti rikottujen oikeusnormien selkeyttä ja täsmällisyyttä sekä mahdollisten oikeudellisten erehdysten anteeksiannettavuutta tai anteeksiantamattomuutta.

218 Kolmannen edellytyksen eli vaatimuksen siitä, että vahingon, joka on aiheutunut henkilöille, joiden oikeuksia on loukattu, on oltava välittömässä syy-yhteydessä valtion velvoitteen laiminlyöntiin, osalta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa, seuraako väitetty vahinko riittävän välittömästi yhteisön oikeuden rikkomisesta niin, että valtion on korvattava kyseinen vahinko (ks. vastaavasti sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun alalla yhdistetyt asiat 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 ja 45/79, Dumortier frères ym. v. neuvosto, tuomio 4.10.1979, Kok. 1979, s. 3091, 21 kohta).

219 Valtion on korvattava aiheutuneen vahingon seuraukset korvausvastuuta koskevan kansallisen lainsäädännön mukaan, vaikka oikeus saada korvausta perustuu näiden edellytysten täyttyessä suoraan yhteisön oikeuteen, kunhan kansallisen lainsäädännön vahingonkorvausta koskevat edellytykset eivät ole epäedullisempia kuin edellytykset, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia, ja kunhan niillä ei tehdä korvauksen saamista käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (yhdistetyt asiat C-6/90 ja C-9/90, Francovich ym., tuomio 19.11.1991, Kok. 1991, s. I-5357, Kok. Ep. XI, s. I-467, 41–43 kohta; em. yhdistetyt asiat Brasserie du Pêcheur ja Factortame, tuomion 67 kohta ja em. asia Köbler, tuomion 58 kohta).

220 Kuudenteen, seitsemänteen, kahdeksanteen ja yhdeksänteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että koska yhteisö ei ole antanut asiaa koskevia säännöksiä, kunkin jäsenvaltion asiana on sisäisessä oikeusjärjestyksessään määrittää toimivaltaiset tuomioistuimet ja antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, ja tähän kuuluu sen määrittäminen, mitä tyyppiä ovat ne kanteet, joita henkilöt, joiden oikeuksia on loukattu, ovat nostaneet kansallisissa tuomioistuimissa. Kansallisten tuomioistuimien on kuitenkin taattava, että yksityisillä on käytettävissään tehokas oikeussuojakeino, jonka avulla niiden on mahdollista saada palautus aiheettomasti peritystä verosta ja tämän jäsenvaltion pidättämistä ja sille maksetuista rahamääristä, jotka ovat suorassa yhteydessä tähän veroon. Muiden vahinkojen osalta, joita henkilölle on aiheutunut jäsenvaltion syyksi luettavasta yhteisön oikeuden rikkomisesta, tämän jäsenvaltion on korvattava yksityisille aiheutuneet vahingot edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Brasserie du Pêcheur ja Factortame annetun tuomion 51 kohdassa asetetuin edellytyksin, kuitenkin niin, että on mahdollista, että jäsenvaltion vastuu syntyy kansallisen oikeuden väljempien edellytysten perusteella.

Esillä olevan tuomion oikeusvaikutusten ajallista rajoittamista koskeva pyyntö

221 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus pyysi istunnossa, että yhteisöjen tuomioistuinta rajoittaa – siinä tapauksessa, että yhteisöjen tuomioistuin tulkitsee yhteisön oikeutta niin, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö on yhteisön oikeuden kanssa ristiriidassa – antamansa tuomion vaikutuksia ajallisesti myös niiden oikeudenkäyntien osalta, jotka on pantu vireille ennen kyseisen tuomion julistamista.

222 Kyseinen hallitus korostaa pyyntönsä tueksi yhtäältä sitä, että siitä lähtien, kun kansallinen lainsäädäntö annettiin vuonna 1973, sen yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa ei ole missään vaiheessa kyseenalaistettu, ja toisaalta sitä, että Yhdistyneelle kuningaskunnalle aiheutuu ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa nostetuista kanteista vakavia taloudellisia seurauksia, joiden arvioidaan olevan suuruudeltaan 4,7 miljardia Englannin puntaa (7 miljardia euroa).

223 Pääasian kantajat riitauttavat tämän rahamäärän, ja ne katsovat, että tämä luku asettuu pikemminkin sadan miljoonan ja kahden miljardin Englannin punnan välille. Pääasian kantajat korostavat lisäksi, että vaikka mainittua kansallista lainsäädäntöä ei tosin ollut aikaisemmin missään vaiheessa kyseenalaistettu kansallisissa tuomioistuimissa siltä osin, onko se yhteensopiva EY 43 ja EY 56 artiklan kanssa, sen vaikutukset rajat ylittävään toimintaan olivat kuitenkin olleet useita kertoja oikeusriitojen kohteena.

224 Tältä osin riittää, kun todetaan, että Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on viitannut rahamäärään, joka kattaa kaikissa ennakkoratkaisukysymyksissä tarkoitetut pääasian kantajien nostamat kanteet, ja se on näin ollen omaksunut lähtökohdan, jota ei ole osoitettu oikeaksi ja jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuimen vastauksissa päädytään kunkin esitetyn kysymyksen osalta pääasian kantajien kannalle.

225 Tuomion oikeusvaikutuksia ei näin ollen ole rajattava ajallisesti.

Oikeudenkäyntikulut

226 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **EY 43 ja EY 56 artiklaa on tulkittava siten, että kun jäsenvaltiossa on käytössä järjestelmä ketjuverotuksen tai taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tai vähentämiseksi maassa asuvien yhtiöiden maassa asuville henkilöille jakamien osinkojen osalta, sen on kohdeltava vastaavalla tavalla ulkomailla asuvien yhtiöiden maassa asuville henkilöille jakamia osinkoja.**

EY 43 ja EY 56 artiklan kanssa ei ole ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan yhtiöverosta vapautetaan osingot, jotka maassa asuva yhtiö saa toiselta maassa asuvalta yhtiöiltä, vaikka kyseinen jäsenvaltio kantaa tätä veroa osingoista, jotka maassa asuva yhtiö saa ulkomailla asuvalta yhtiöltä, jonka äänivallasta maassa asuvalla yhtiöllä on hallussaan vähintään 10 prosenttia, ja myöntää tässä jälkimmäisessä tapauksessa veronhyvityksen osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossaan tosiasiassa maksamasta verosta, kunhan ulkomaisiin osinkoihin sovellettava verokanta ei ole korkeampi kuin kotimaisiin osinkoihin sovellettava verokanta ja kunhan veronhyvitys on osinkoa saavan yhtiön asuinvaltiossa sovellettavan veron määrän rajoissa vähintään yhtä suuri kuin osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossa maksettu veron määrä.

EY 56 artiklan kanssa on ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan yhtiöverosta vapautetaan osingot, jotka maassa asuva yhtiö saa toiselta maassa asuvalta yhtiöltä, vaikka kyseinen jäsenvaltio kantaa tätä veroa osingoista, jotka maassa asuva yhtiö saa ulkomailla asuvalta yhtiöltä, jonka äänivallasta maassa asuvalla yhtiöllä on hallussaan alle 10 prosenttia, eikä myönnä maassa asuvalle yhtiölle veronhyvitystä osinkoa jakavan yhtiön asuinvaltiossaan tosiasiassa maksamasta verosta.

2) **EY 43 ja EY 56 artiklan kanssa on ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan maassa asuva yhtiö, joka saa osinkoa toiselta maassa asuvalta yhtiöltä, voi vähentää yhtiöveron määrästä, joka sen on maksettava ennakkoon, mainitun veron sen määrän, jonka toinen yhtiö on maksanut ennakkoon, kun taas tapauksessa, jossa maassa asuva yhtiö saa osinkoa ulkomailla asuvalta yhtiöltä, tällainen vähentäminen ei ole sallittua sen veron osalta, jonka tämä ulkomailla asuva yhtiö on maksanut jakamastaan voitosta asuinvaltiossaan.**

3) **EY 43 ja EY 56 artiklan kanssa ei ole ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan hyvitys, jonka ulkomaisia osinkoja saanut maassa asuva yhtiö saa ulkomailla maksetun veron perusteella, alentaa yhtiöveron määrää, josta kyseinen yhtiö voi vähentää ennakkoon maksetun yhtiöveron.**

EY 43 artiklan kanssa on ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan maassa asuva yhtiö voi siirtää maassa asuville tytäryhtiöilleen ennakkoon maksamansa yhtiöveron määrän, jota se ei voi vähentää yhtiöverosta, joka sen on maksettava tietyn tilikauden tai aikaisempien tilikausien taikka myöhempien tilikausien osalta, jotta nämä tytäryhtiöt voivat vähentää kyseisen ennakkoon maksetun veron määrän yhtiöverosta, jonka ne ovat velvollisia maksamaan, mutta jonka mukaan maassa asuva yhtiö ei voi siirtää tällaista määrää ulkomailla asuville tytäryhtiöilleen siinä tapauksessa, että näiltä tytäryhtiöiltä kannetaan veroa kyseisessä jäsenvaltiossa niiden siellä toteuttamista voitoista.

4) **EY 43 ja EY 56 artiklan kanssa on ristiriidassa kansallinen lainsäädäntö, jossa maassa asuvat yhtiöt, jotka jakavat osakkeenomistajilleen osinkoja saamiensa kotimaisten osinkojen perusteella, vapautetaan yhtiöveroennakon maksamisesta, samalla kun maassa asuville yhtiöille, jotka jakavat osakkeenomistajilleen osinkoja saamiensa ulkomaisten osinkojen perus-**

teella, myönnetään oikeus valita järjestelmä, jonka mukaan niiden on mahdollista saada takaisin yhtiöveroennakko, mutta jossa yhtäältä nämä maassa asuvat yhtiöt velvoitetaan maksamaan tämä yhtiöveroennakko ja vaatimaan siitä myöhemmin palautusta ja jossa ei toisaalta säädetä veronhyvityksestä niiden osakkeenomistajille, vaikka kyseiset osakkeenomistajat olisivat saaneet veronhyvityksen tapauksessa, jossa maassa asuva yhtiö jakaa osinkoja kotimaisten osinkojen perusteella.

5) **EY 57 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kun jäsenvaltio on antanut ennen 31.12.1993 lainsäädäntöä, johon sisältyy EY 56 artiklassa kiellettyjä rajoituksia, jotka koskevat pääomanliikkeitä kolmansiin maihin tai kolmansista maista, ja antaa kyseisen ajankohdan jälkeen säännöksiä, joilla myös rajoitetaan pääomanliikkeitä mutta jotka samalla sisällöltään vastaavat identtisesti niitä edeltänyttä lainsäädäntöä tai joilla vain väljennetään tai poistetaan aiempaan lainsäädäntöön sisältyneitä rajoituksia, jotka kohdistuvat yhteisön oikeusjärjestyksen mukaisten vapauksien ja oikeuksien käyttämiseen, EY 56 artiklan kanssa ei ole ristiriidassa se, että näitä viimeksi mainittuja säännöksiä sovelletaan kolmansiin maihin, kun kyseisiä säännöksiä sovelletaan pääomanliikkeisiin, joihin liittyy suoria sijoituksia, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille. Tältä osin suorina sijoituksina ei voida pitää sellaisia osakeomistuksia, joita ei ole hankittu yhtiöstä pysyvien ja suorien taloudellisten yhteyksien luomiseksi tai ylläpitämiseksi osakkeenomistajan ja tämän yhtiön välillä ja joiden perusteella osakkeenomistajalla ei ole todellista mahdollisuutta osallistua yhtiön johtamiseen tai sen valvontaan.**

6) **Koska yhteisö ei ole antanut asiaa koskevia säännöksiä, kunkin jäsenvaltion asiana on sisäisessä oikeusjärjestyksessään määrittää toimivaltaiset tuomioistuimet ja antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, ja tähän kuuluu sen määrittäminen, mitä tyyppiä ovat ne kanteet, joita henkilöt, joiden oikeuksia on loukattu, ovat nostaneet kansallisissa tuomioistuimissa. Kansallisten tuomioistuimien on kuitenkin taattava, että yksityisillä on käytettävissään tehokas oikeussuojakeino, jonka avulla niiden on mahdollista saada palautus perusteettomasti**

kannetusta verosta ja tämän jäsenvaltion pidättämistä ja sille maksetuista rahamääristä, jotka ovat suorassa yhteydessä tähän veroon. Muiden vahinkojen osalta, joita henkilölle on aiheutunut jäsenvaltion syyksi luettavasta yhteisön oikeuden rikkomisesta, tämän jäsenvaltion on korvattava yksityisille aiheutuneet vahingot yhdistetyissä asioissa C-46/93 ja C-48/93, Brasserie du Pêcheur ja Factortame, 5.3.1996 annetun tuomion 51 kohdassa asetetuin edellytyksin, kuitenkin niin, että on mahdollista, että jäsenvaltion vastuu syntyy kansallisen oikeuden väljempien edellytysten perusteella.

Allekirjoitukset